
Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Herindeling van de gemeenten Rotterdam en Rozenburg (31916).**

De algemene beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **Brinkman** (PVV): Voorzitter. Wij bespreken vandaag de versnelde samenvoeging van de gemeenten Rotterdam en Rozenburg. Ik zou echter liever spreken over de annexatie van Rozenburg door Rotterdam, want dat is wat er feitelijk gebeurt. Rotterdam zal met zijn bijna 600.000 inwoners het veel kleinere Rozenburg met net geen 13.000 inwoners volledig opslokken, tegen de wens van de bewoners van Rozenburg. Dit laatste is voor mijn fractie het allerbelangrijkste. De gemeente Rozenburg is op een schandalige manier met haar burgers omgegaan. Ik zal eerst de mening van mijn fractie over herindeling in het algemeen schetsen en daarna specifiek ingaan op de voorliggende wet.

De fractie van de PVV is van mening dat herindelingen of samenvoegingen altijd door de burger moeten worden gedragen. Er moet dus niet alleen sprake zijn van bestuurlijke draagkracht, maar ook van burgerlijke draagkracht. Die burgerlijke draagkracht kan alleen worden gemeten door middel van referenda. Een referendum is het beste middel om na te gaan hoe de burgers van een gemeente tegenover zulke grote wijzigingen in hun directe leefomgeving staan. Een samenvoeging of herindeling kan dus pas plaatsvinden nadat de burgers van alle betrokken gemeenten per gemeente in meerderheid hebben laten weten dat zij voorstander zijn van de voorgestelde samenvoeging of herindeling. Mocht dit het geval zijn, dan is mijn fractie niet tegen de samenvoeging of herindeling en hoeft de wet niet eens naar de Kamer te worden gezonden. Als de burgers daarentegen tegen de voorgestelde samenvoeging of herindeling zijn, gaat wat mijn fractie betreft het hele verhaal niet door.

De voorliggende wet maakt van de zelfstandige en mooie gemeente Rozenburg een stadsdeel van Rotterdam. Er kan naar de mening van mijn fractie alleen over een herindeling of samenvoeging worden gesproken als er sprake is van enige gelijkwaardigheid tussen de betrokken gemeenten in de besluitvorming. Bij deze wet is dit absoluut niet het geval. Bovendien is een extra factor dat een meerderheid, althans zo kan uit de beschikbare cijfers worden afgeleid, voor een zelfstandige positie is. In Rozenburg is voor de optie deelgemeente van Rotterdam absoluut geen meerderheid. Het is wrang voor de inwoners van Rozenburg dat het referendum dat hun was toegezegd, later is ingetrokken. Dit is een schandalige manier om de kiezers te bedriegen. De staatssecretaris zal dit toch met ons eens zijn?

Dit gecombineerd met het feit dat herindeling bij de laatste raadsverkiezingen geen verkiezingsthema was en de lijn van mijn fractie dat wij zonder referenda überhaupt geen wetsvoorstellen als het onderhavige zullen steunen, leidt ertoe dat wij tegen deze wet zullen stemmen. Ik raad de overige fracties die hier aanwezig zijn aan om dit voorbeeld te volgen.

De snelheid waarmee dit wetsvoorstel is ingediend en op de plenaire agenda is gezet en het feit dat het vandaag twee en een half uur kostbare tijd op de

plenaire agenda inneemt, geeft te denken. De argumenten om alles afgerond te hebben voor de raadsverkiezingen volgend jaar zijn nauwelijks steekhoudend. Dat de ARHI-procedure op deze wijze wordt toegepast is een unicum. Die zou alleen in heel extreme gevallen moeten worden toegepast. De procedure zou niet moeten worden toegepast als het burgerlijke draagvlak zo overduidelijk ontbreekt.

De reden voor snelheid is niet overtuigend en er wordt geannexeerd. Mijn fractie staat achter de bewoners van Rozenburg en hoopt dat de meerderheid van de Kamer ook opkomt voor de burgers die er naar onze mening door lokale politici zijn ingeluisd.

Ik wil nog een laatste punt aan de orde stellen. Ik ben van mening dat wij nog eens naar de procedure moeten kijken. Ik voorzie dat wij in de toekomst bij gemeentelijke herindelingen of samenvoegingen vaker dit soort toestanden krijgen. Ik verwacht eigenlijk dat de staatssecretaris zal toezeggen dat zij dit wetsvoorstel terugneemt. Zij heeft dit al eens eerder gedaan, maar zo'n werkwijze verdient geen schoonheidsprijs. Bovendien wil ik voorkomen dat ik dit iedere keer weer moet vragen en dat de staatssecretaris als een soort opperscheidsrechter moet fungeren.

Ik weet dat de staatssecretaris een ongelooflijk drukke agenda heeft. Er volgen de komende periode nog ontzettend veel van dit soort wetsvoorstellen. Het ligt gewoon aan de structuur. Onze structuur is niet goed. We moeten de bewoners er meer bij betrekken. Ik roep de staatssecretaris ertoe op om onze roep om een referendum, of in ieder geval onze eis om daar een thema van te maken bij de verkiezingen, serieus te overwegen. Ik voorzie namelijk dat we dit geëmmert in de toekomst nog vele malen zullen meemaken. Ik zou dat niet willen, niet voor de agenda van de staatssecretaris, niet voor de agenda van de Tweede Kamer en niet voor de burgers.

De **voorzitter**: Er klinkt applaus vanaf de publieke tribune, maar het is niet de bedoeling dat men op de publieke tribune instemming of afkeuring laat blijken over datgene wat hier in de Kamer wordt meegedeeld.

□

De heer **Heijnen** (PvdA): Voorzitter. Vandaag ligt een wetsvoorstel voor tot samenvoeging van Rozenburg en Rotterdam, voorbereid door de provincie Zuid-Holland en de gemeente Rozenburg in het bijzonder, en tot vaststelling over een langere periode van hoe Rozenburg er voorstaat, met een mooi woord "bestuurskracht" geheten.

De PvdA-fractie heeft uitvoerig en kritisch vragen gesteld over dit wetsvoorstel. Daar was ook aanleiding toe, omdat een meerderheid van de gemeenteraad, bestaand uit de oppositie, het wetsvoorstel steunt. Een minderheid van de raad doet dat niet. Dat zijn de partijen die tevens de coalitie schragen. Meestal is het andersom, en daar is het zo; dat is vreemd. Het is ook vreemd dat er eerst sprake was van een raadsbesluit voor een referendum en dat dit vervolgens is ingetrokken. Die zaken verdienen geen schoonheidsprijs. Veel beter ware het geweest als men in de gemeente Rozenburg gezamenlijk tot de overtuiging was gekomen waarvan dit herindelingswetsvoorstel het resultaat is.

Heijnen

De heer **Van Raak** (SP): Geen schoonheidsprijs, dat is wel heel voorzichtig gezegd. De mensen is een referendums belofde door de gemeenteraad en één, twee maanden later is die belofte ingetrokken. Is de heer Heijnen net als ik benieuwd naar wat er in die maand of twee maanden is gebeurd, wat de rol van de commissaris van de Koningin is geweest en welke drukmiddelen tegen de gemeenteraad zijn ingezet? Wij moeten controleren of het allemaal een beetje fatsoenlijk is verlopen. Is dit alles voor de heer Heijnen geen reden om te zeggen: zo gaan we niet met de mensen om, zo gaan we niet met de democratie om en zo kunnen we het voorstel hier niet behandelen?

De heer **Heijnen** (PvdA): Zoals gezegd, hebben wij de staatssecretaris uitvoerig en kritisch bevestigd over dit wetsvoorstel, ook over het proces, de wijze van totstandkoming van het besluit in Rozenburg. De staatssecretaris heeft uitputtend en voldoende geantwoord op onze vragen over de duur van het proces, het aantal malen dat het gemeentebestuur met de bevolking in gesprek is gegaan daarover en de uiteindelijke afronding in een formele gemeenteraadsvergadering. Er is een verschil tussen de SP en de PvdA. De PvdA respecteert de democratie op alle niveaus en de SP heeft voortdurend de neiging om vanuit de Kamer te willen regeren in dorpen en steden. Daar doen wij niet aan mee.

De heer **Van Raak** (SP): De SP gaat regeren in nog veel meer dorpen en steden.

De heer **Heijnen** (PvdA): Dat is prima, maar dan wel daar.

De heer **Van Raak** (SP): Is de PvdA het met de SP eens dat de bevolking van Rozenburg voor de gek is gehouden en dat de democratie van Rozenburg te schande is gemaakt? Betekent dat ook dat wij zo'n voorstel, dat op zo'n schandalige manier tot stand is gekomen, hier helemaal niet kunnen behandelen, maar terug moeten sturen?

De heer **Heijnen** (PvdA): Het antwoord op die vraag is niet aan ons, maar aan de gekozen volksvertegenwoordigers van de burgers van Rozenburg. Die hebben in laatste instantie ja gezegd tegen de herindeling. Het is van tweeën één. Of we hebben gemeenteraden en gemeenteraadsverkiezingen, en meerderheden die op enig moment ja of nee tegen iets zeggen, of we hebben die niet. Zolang we die wel hebben, respecteer ik de uitspraken for better or for worse.

De heer **Van Raak** (SP): Wij hebben als Tweede Kamer ook de taak om te bekijken of gemeentelijke volksvertegenwoordigers fatsoenlijk met hun taak omgaan en ik kan me niet voorstellen dat de PvdA dit fatsoenlijk vindt. Als een gemeenteraad op zo'n onfatsoenlijke manier met mensen omgaat, is er voor de SP een heel goede reden om in te grijpen en te zeggen dat die gemeenteraad zijn werk moet overdoen: ga maar eens terug naar je bewoners, want jullie zijn geen volksvertegenwoordigers!

De heer **Heijnen** (PvdA): Ik kan herhalen wat ik eerder in een ander zaaltje heb gezegd over een vergelijkbaar onderwerp. Een gemeenteraad is niets minder en niets

meer dan de Tweede Kamer. Beide werken op basis van een mandaat van de kiezer. Het past u en mij niet om allerlei oordelen te hebben over de lokale democratie. Dat is aan de lokale democratie zelf.

De heer **Brinkman** (PVV): De PVV-fractie maakt in ieder geval lekker zelf uit of zij zich een oordeel aanmatigt of niet. Dat doet zij namelijk wel. De heer Heijnen heeft een groot hart voor de gemeentelijke democratie en dat siert hem. De gemeenteraad heeft echter een referendum toegezegd. Dat betekent dat men er kennelijk zeker van wilde zijn dat het bestuurlijke draagvlak niet daar ophoudt, en het van belang vond om ook bij de burgers te rade te gaan, om te bekijken hoe groot dat bestuurlijke draagvlak was. Dat men daar natuurlijk na twee maanden op terugkomt ... ach, de heer Heijnen kent al die krachten ook wel. Daarover hoeven we niet uit te weiden. Wat vindt de heer Heijnen echter van het idee om de staatssecretaris te verzoeken om het wetsvoorstel terug te nemen – iets wat wij eerder hebben gedaan bij andere bestuurlijke herindelingen en wat de heer Heijnen toen heeft gesteund – en te bekijken of er op een andere manier uitgekomen kan worden? In ieder geval moet daarbij de mening van de burgers van Rozenburg recht worden gedaan.

De heer **Heijnen** (PvdA): Dit is een gans ander geval dan het laatste wetsvoorstel met betrekking tot herindeling dat hier voorlag. Toen was er al in de voorbereiding sprake van één gemeenteraad die het niet zag zitten. Tijdens het proces bleek bovendien dat er nog een tweede gemeenteraad was die het niet zag zitten en er dus niet mee instemde. In het huidige geval is sprake van een gemeenteraad die er wel mee instemt. Ik heb al gezegd dat het proces ook wat mij betreft niet de schoonheidsprijs verdient, maar uiteindelijk zijn wij hier om het resultaat te beoordelen aan de hand van het beleidskader, met al die criteria waaraan wij herindelingsvoorstellen toetsen. En dan moet ik zeggen dat deze zaak onze steun kan krijgen.

De heer **Brinkman** (PVV): De heer Heijnen kan niet tellen. Het ging de vorige keer inderdaad om vier gemeenten, waarvan er twee een beetje in dubio stonden; laten we het zo zeggen. Dat is de helft. Hier gaat het om twee gemeenten, waarvan er één op enig moment in dubio stond. Dat is ook de helft. Waarom gaf de heer Heijnen indertijd wel zijn steun aan het verzoek en nu niet? In Rotterdam is zijn partij toch de grootste partij geworden? Nu het grote Rotterdam op het punt staat om Rozenburg op te slokken, trekt de heer Heijnen een andere conclusie en dat is geen consistent beleid. Dat ben ik overigens van de PvdA gewend.

De heer **Heijnen** (PvdA): Er zitten zo veel fouten en verkeerde aannames in deze interruptie van de heer Brinkman. Rotterdam heeft niet gevraagd om deze samenvoeging. Het beeld dat de heer Brinkman schetst van de grote broer die het kleine broertje in zijn zak stopt, of welke beeldspraak hij er ook op wil loslaten, is niet aan de orde. Het verschil met de casus Loenen-Breukelen en andere is dat daar gemeenteraden waren die uiteindelijk in meerderheid – hoe krap soms ook – zeiden dat het geen goed voorstel was. In dit geval is sprake van een gemeenteraad – hoe krap ook – die het wel een goed voorstel vindt. Daar hebben wij nu mee te

Heijnen

maken. Dat laat onverlet dat ook ik vind dat het proces niet de schoonheidsprijs verdient.

Ik kom tot de kern. Wat schieten de burgers van Rozenburg hiermee op? Men wordt een aparte bestuurlijke entiteit in het Rotterdam van vele dorpen. Men hoeft niet meer alleen de lasten van de ligging in een gebied vol infrastructuur – de A15 en de Nieuwe Waterweg – met de daarbij behorende grote risico's voor de veiligheid te dragen maar men kan ook profiteren van de lusten. Het Havenbedrijf Rotterdam stelt Rozenburg straks in staat om als verdiener voor de burgers van Rotterdam en de regio te werken aan haar toekomstvisie. Dat stelt Rozenburgse burgers in staat om op de overheid te kunnen vertrouwen als men onverhoopt een keer de gemeente zou moeten ontvluchten. Dan is er niet één pont beschikbaar, maar zijn er twee. Dat is toch het minste wat je kunt eisen als je onderdeel uitmaakt van het grote en stevige Rotterdam. Er zijn veel andere mogelijkheden om tegemoet te komen aan de beknelde situatie waarin, gelukkig in dat mooie Rozenburg, die burgers wonen.

De heer **Van Raak** (SP): Nu begint het toch echt gênant te worden. De heer Heijnen heeft waarschijnlijk het artikel van Wouter Bos gelezen. De elite moet het volk gaan opvoeden. De heer Heijnen gaat nu de inwoners van Rozenburg opvoeden en precies uitleggen waarom hij weet wat goed is voor die mensen. Intussen mogen zij er zelf helemaal niets over zeggen. Als de heer Heijnen zo precies weet waarom dit zo goed is en dat hele rijtje uit zijn mouw tovert, waarom dan geen referendum? Waarom probeert hij niet de inwoners van Rozenburg daarvan te overtuigen? Waarom laat hij hen niet aan het woord in plaats van te bepalen wat goed voor hen is?

De heer **Heijnen** (PvdA): Ik zeg in mijn eigen woorden wat er in de stukken tot ons gekomen is. De staatssecretaris schrijft dat voor de uitvoering van de toekomstvisie hogere uitgaven nodig zijn ten laste van het Investeringsfonds Rotterdam. Uit de stukken en het advies bleek al eerder dat er zorgen zijn over de mate waarin de veiligheid en de openbare orde geborgd kunnen worden door het gemeentebestuur van Rozenburg. De heer Van Raak en ik willen het niet op ons geweten hebben dat wij als een gemeente, onder andere op die gronden, vraagt om samenvoeging met een grotere gemeente, dat niet toestaan en later op de blaren moeten zitten als er onverhoopt iets gebeurt waarbij de bestuurskracht daadwerkelijk tekort heeft geschoten. Dat wil de SP toch ook niet?

De heer **Van Raak** (SP): Dit wordt echt te gek. De heer Heijnen weet het beter. Waarom? Dat heeft hij gelezen in de stukken. Uit de stukken blijkt dat het allemaal goed is. Uit de stukken van de regering blijkt dat het allemaal goed is voor de inwoners van Rozenburg. Ga er eens kijken. Ga eens met die mensen praten en laat ze vooral zelf beslissen. De stukken van de regering ... Het zal me wat. Je moet die mensen aan het woord laten en hen zelf laten beslissen. Dat is democratie, niet de stukken van de regering.

Voorzitter: Verbeet

De heer **Heijnen** (PvdA): Volgens mij hebben wij net bij

eerdere interrupties gesproken over de onvervreembare positie van gemeenteraden in de visie van de Partij van de Arbeid. Dat zijn de plaatselijke vertegenwoordigers van de bevolking. Wij zijn dat niet voor hen als het gaat om dit soort vraagstukken. De vertegenwoordiging van de bevolking in de raad van Rozenburg heeft in meerderheid gekozen voor dit traject. Als dat niet het geval was geweest, hadden wij hier vandaag een andere discussie. Dan had op initiatief van de provincie hier mogelijk een herindelingsvoorstel gelegen. Dan hadden wij daarover zelf een oordeel moeten hebben, maar dat is nu niet het geval. Evenwel permitteer ik me om uit de stukken van de gemeente, provincie en staatssecretaris die elementen te halen die klaarblijkelijk voor de meerderheid in Rozenburg de doorslag hebben gegeven en dat daarmee ook voor ons doen.

Eén punt heeft de staatssecretaris niet naar genoegzaam beantwoord: het punt van de binnengemeentelijke organisatie. Er is een stadsdeelsysteem in Rotterdam, maar ik kan de bevolking van Rozenburg geen garanties geven dat dit over vier of acht jaar nog steeds bestaat. Dat is afhankelijk van de keuze van het gemeentebestuur van Rotterdam. Het stadsdeel Loosduinen, dat in 1923 bij de gemeente Den Haag is gevoegd, of daarbij is heringedeeld, of ermee is gefuseerd, doet tot op de dag van vandaag met succes een beroep op een aparte bestuurlijke constructie conform artikel 83 van de Gemeentewet: een bestuurscommissie. Ik wil van de staatssecretaris de toezegging dat zij bij de uitvoering van deze wet met de raad van Rotterdam en van Rozenburg afsprekt dat de afzonderlijke positie van Rozenburg op enigerlei wijze ook op langere termijn geborgd blijft, los van oordelen van gemeentebesturen van Rotterdam over de toekomst van het stadsdeelbestel. Zij moet hierbij kijken naar de casus Loosduinen en Den Haag, waar men al bijna een eeuw lang via de bestuurscommissie uit artikel 83 van de Gemeentewet de eigen bestuurlijke ruimte heeft weten veilig te stellen.

□

De heer **Van Beek** (VVD): Voorzitter. Wij spreken over een bijzonder wetsvoorstel: het toevoegen van Rozenburg aan Rotterdam. Het is eigenlijk de eerste keer dat ik dit meemaak, want tot nu toe hebben wij bij de gemeentelijke herindeling vrijwel altijd met andere procedures te maken gehad. Ook zijn de verkiezingen niet in november, maar in maart volgend jaar. Wij hebben met veel belangstelling naar dit wetsvoorstel gekeken. Het voorstel komt niet voort uit een initiatief vanuit het Rijk, niet vanuit de provincie, niet vanuit het college van B en W, maar vanuit de gemeenteraad zelf. Dat is op zichzelf genomen ook bijzonder; ik heb dat niet vaak meegemaakt bij de herindelingen die in de loop der jaren zijn behandeld. Ik ga er dus respectvol mee om. Ik respecteer de uitspraak van de gemeenteraad van Rozenburg en het verzoek van de raad aan de stad Rotterdam om daaraan als stadsdeel te worden toegevoegd.

In de beoordeling van dit voorstel staan twee zaken centraal, ten eerste de vraag of de Wet ARHI op de juiste wijze is gevolgd en ten tweede of het past in het herindelingskader dat wij zeer recent hebben afgesproken. Ik kom op basis hiervan tot een positief oordeel. De procedure verloopt namelijk zoals deze in de Wet ARHI is beschreven en in het herindelingskader is voorzien. Het

Van Beek

woord "referendum" maakt noch van de Wet ARHI, noch van het herindelingskader deel uit. Daarover hebben wij al vaker gesproken en recentelijk hebben wij het ook niet toegevoegd. Het laat onverlet dat gemeentebesturen zelf een referendum kunnen organiseren of kunnen laten organiseren wanneer zij daar behoefte aan hebben, maar het is geen onderdeel van het beoordelingskader waarmee wij te maken hebben. De uitkomst van een lokaal referendum is een zaak tussen de bevolking en het gemeentebestuur, niet tussen de bevolking en de Tweede Kamer.

Het moet heel helder zijn dat ik mij een aantal ergernissen kan voorstellen na de gang van zaken op een aantal punten. Je kunt van deze kant en met de kennis van nu zeggen dat je dat misschien anders had gewild of had gedaan. In de formele beoordeling van het voorstel tegen de achtergrond van de Wet ARHI en het herindelingskader kan ik daar in de eindafweging geen overwegende invloed op het eindoordeel van laten uitgaan. Ik heb ervoor gepleit dat er op korte termijn duidelijkheid komt over hetgeen zal gebeuren. Daarom stelde ik het op prijs dat, ondanks de agenda van vandaag, dit wetsvoorstel nog vandaag zou worden behandeld. Het leek mij niet verstandig om dit pas in september te doen. Wij hebben kunnen zien dat er goede afspraken zijn gemaakt met de stad Rotterdam. Wij hebben kunnen zien dat er goede afspraken zijn gemaakt in het kader van het stadsdeelbeleid dat in Rotterdam wordt gevoerd. Dat houdt in dat ik, alles overwegende, tot de conclusie kom dat het verstandig is om dit voorstel op deze wijze tot wet te laten komen.

De heer **Brinkman** (PVV): Dit is een heel formalistisch betoog van de heer Van Beek. Dat vind ik jammer. Ik had graag gewild dat de VVD iets meer richting de burger haar hart toonde. Mijn vraag is eigenlijk wat de heer Van Beek vindt van het feit dat in eerste instantie een referendum is beloofd. Daarna is twee maanden achterkamertjespolitiek bedreven – de heer Van Beek weet donders goed hoe dat gaat – waarbij ik mij afvraag hoe onrechtvaardig het is om na twee maanden te zeggen dat men het referendum toch niet krijgt. Is dat voor de VVD geen reden – het is dezelfde vraag als ik de vorige spreker heb gesteld – om te zeggen: staatssecretaris, gaat u eens als een opperscheidsrechter opnieuw met betrokkenen om de tafel en bespreek een en ander, want kennelijk is de bevolking van Rozenburg het in ieder geval niet met u eens?

De heer **Van Beek** (VVD): Ik weet niet wat de heer Brinkman bedoelt met de tussenzin dat het mij bekend moet zijn wat er speelt in achterkamertjes. Ik luister dus wel goed. Het zou beter geweest zijn als hij dat ook gedaan had.

De heer **Brinkman** (PVV): Ik zie toch een kleine glimlach bij u.

De heer **Van Beek** (VVD): Ja, ik houd van de inhoud maar ik houd ook van het spel. Dat weet u.

Wat gebeurd is rond het referendum, is een zaak tussen de bevolking en het gemeentebestuur. Als je én naar de Wet ARHI én naar het herindelingskader kijkt, is het geen zaak die wij daaraan kunnen toetsen. Als wij hier vandaag in formele zin bezig zijn met wetgeving, kun je niet met terugwerkende kracht iets aan de

spelregels veranderen. Kortom: het voorstel toetst aan iets wat niet in de wet staat.

In de gemeenschap zelf is er een vreemde procedure. Ik heb daar ook wat van gezegd. Met de kennis van nu en op deze plek, zou je zeggen: dat had ik ook allemaal anders gedaan. Dat wil echter niet zeggen dat je daarmee tot een negatieve conclusie kunt komen voor het eindoordeel over het voorstel dat nu voorligt.

De heer **Brinkman** (PVV): Ik rommel niet aan de regels. Dat doe ik niet en dat zal ik u uitleggen. Ik ben het inderdaad niet eens met die bestuurlijke draagkracht. Ik heb al gezegd dat het een burgerlijke draagkracht moeten zijn. Wat het bestuur ervan vindt, interesseert mij niet. De burger moet zich kunnen uitspreken over de gemeentelijke herindeling of samenvoeging, waar wij het nu over hebben. Het blijkt echter ook dat de bestuurlijke draagkracht op enig moment onder druk kwam te staan, namelijk op het moment dat de gemeente Rozenburg aangaf dat zij een referendum wilde houden. Twee maanden later blijkt om allerlei redenen die aandrang niet meer te bestaan. U kunt dan toch niet zeggen dat de bestuurlijke draagkracht niet hevig ter discussie heeft gestaan? Hoe u het wendt of keert, dat zijn wel de criteria waaraan wij het hier moeten toetsen. Ik zou zeggen: vraag de staatssecretaris om het wetsvoorstel terug te nemen en contact op te nemen met de gemeente Rozenburg om in ieder geval lekker in het najaar nog dat referendum te regelen.

De heer **Van Beek** (VVD): In het herindelingskader hebben wij afgesproken dat het gaat om bestuurlijk draagvlak en hebben wij niet gesproken over maatschappelijk draagvlak. De heer Brinkman probeert nu het criterium maatschappelijk draagvlak aan de toetsingscriteria toe te voegen. Het gaat om bestuurlijk draagvlak. Ik constateer dat een meerderheid in de gemeenteraad het voorstel op deze wijze bij ons heeft neergelegd.

Wat het referendum betreft kan het niet zo zijn – ik ben daar nooit te beroerd voor, want ik heb dat de vorige keer ook gedaan, maar met andere overwegingen – dat ik een voorstel teruggeef aan de staatssecretaris met het verzoek een referendum te houden, want de wet voorziet niet in een referendum. Ik zou dan een criterium toevoegen dat niet in de wet staat. Kortom: ik vind dat de heer Brinkman er echt naast zit.

De heer **Van Raak** (SP): De SP is ervoor om bij een herindeling altijd het volk te raadplegen. De heer Van Beek legt uit waarom de VVD daar niet voor is. Dat standpunt respecteer ik. Toch is er iets anders aan de hand. Er was eerst een referendum toegezegd en het was ook geregeld, maar anderhalve maand geleden is het weer afgeschaft. Nu is de heer Van Beek van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Waarom mag het volk volgens hem niet de vrijheid hebben om zijn democratisch recht, een recht dat beloofd is, uit te oefenen? Wij zitten hier om het proces te beoordelen en de heer Van Beek kan niet volhouden dat het proces goed is verlopen. Daarom moet het opnieuw.

De heer **Van Beek** (VVD): Voor wat betreft de wettelijke criteria en de toetsing van het bestuurlijke draagvlak, is het proces goed verlopen. Het proces is niet goed verlopen voor wat betreft de communicatie tussen de bevolking en de gemeenteraad. Dat is voor ons geen

Van Beek

toetsingskader; het is een zaak van het gemeentebestuur en van zijn relatie tot zijn bevolking. Dat kan voor ons niet van doorslaggevende betekenis zijn, maar ik draai lang genoeg mee om te begrijpen dat het tot irritatie leidt.

Wij hebben geprobeerd om erachter te komen of de 750 voorstanders van het referendum automatisch ook tegenstanders waren van het herindelingsvoorstel. Dat was niet het geval. Men heeft eerlijk gezegd dat het heel goed mogelijk was dat men bij de inhoudelijke afweging het voorstel uiteindelijk toch zou steunen. Op dat punt konden wij dus geen houvast krijgen. Wij toetsen vandaag of het voorstel klopt met de wet en het herindelingskader. Ik kom tot de conclusie dat dat het geval is.

De heer **Van Raak** (SP): Voorzitter! Hoe kun je de weerstand van de bevolking tegen een herindeling het beste organiseren? Hier volgt een eenvoudig recept: men neme een autoritaire commissaris van de Koningin, een aantal weifelende raadsleden en een hele bevolking die voor de gek wordt gehouden. Bijna 750 inwoners van Rozenburg vroegen een referendum aan over de toekomst van hun gemeente, hun lokale democratie. De gemeenteraad was zo netjes om aan dat verzoek te voldoen. De inwoners van Rozenburg waren gelukkig: zij konden zich uitspreken over hun eigen toekomst. Dat is goed en zo hoort het. Dat is politiek fatsoen.

Anderhalve maand later – er kan wat gebeuren in bestuurlijk Nederland – gooide diezelfde gemeenteraad deze democratische belofte, het referendum, weer van tafel. De democratische belofte werd gebroken. De SP begrijpt dat de inwoners hier heel boos om zijn. Ik ben hier ook boos om. Zo gaan wij niet met elkaar om. De inwoners van Rozenburg is de zeggenschap over hun eigen toekomst ontzegd. Ze zijn onfatsoenlijk behandeld. Ik citeer een bewonersgroep: “Wij zijn monddood gemaakt, onjuist voorgelicht en met een kluitje in het riet gestuurd.” Hoe haalt de gemeenteraad het in zijn hoofd om mensen een referendum toe te zeggen, om die toezegging anderhalve maand later alweer teniet te doen? Is de staatssecretaris het met de SP eens dat dit de allerbeste manier is om onvrede te organiseren? Nou, het is gelukt, gefeliciteerd, bestuurders van Rozenburg.

Wat was in dit democratische drama de rol van de commissaris van de Koningin? Klopt het dat de commissaris van Zuid-Holland leden van de gemeenteraad onder druk heeft gezet met het dreigement dat, als de gemeenteraad niet zou instemmen met de herindeling, de provincie daarover alsnog zelf zou beslissen? Erop en erover! En kunnen wij hier in openbaarheid zeggen dat het zo gaat in bestuurlijk Nederland? De staatssecretaris zegt dat de bevolking genoeg inspraak heeft gehad. Mijn oren klapperden daarvan. Daar gaat zij om te beginnen helemaal niet over, het is aan de inwoners van Rozenburg om te bepalen of ze genoeg inspraak hebben gehad. Maar oké, de staatssecretaris zegt dat er voldoende inspraak is geweest. Waar bestond die door de staatssecretaris zo geroemde inspraak dan uit? Mensen konden, jawel, op een website hun mening geven over een algemene toekomstvisie. Dank je de koekoek! Dat is natuurlijk iets heel anders dan je beloofde oordeel geven over een specifiek voorstel voor herindeling. Dan zijn er twee bewonersavonden geweest.

Dat klopt, maar daar werd niets besloten. Daar bleek overigens wel dat de meerderheid voor zelfstandigheid van Rozenburg was. De staatssecretaris geeft hoog op van de gemeentekrant. Maar gemeentepropaganda is toch bepaald niet hetzelfde als de bewoners vragen om hun mening? Is de staatssecretaris bereid om de inwoners van Rozenburg alsnog, zoals beloofd en zoals fatsoenlijk is, te laten beslissen over hun eigen toekomst?

De toevoeging van Rozenburg aan Rotterdam is een bijzondere herindeling. Aanleiding waren de specifieke veiligheidsproblemen van deze kleine gemeente in een groot havengebied. De regering zag in 2002 problemen voor de rampenbestrijding. In 2007 stelde de provincie dat de rampenbestrijding ondertussen voldoende op orde was. Ik zou zeggen: probleem opgelost. Toch werd doorgegaan met herindelen. Waarom? We gaan altijd door met herindelen, ongeacht wat er aan de hand is. Terwijl ik in de begrotingskrant van 2009 lees: Rozenburg staat er gezond voor in 2009. Volgens mij gaat de stop er niet uit, en hoeft niemand te verdrinken. Welke problemen moet deze herindeling oplossen die niet via nauwere samenwerking met omliggende gemeenten kunnen worden opgelost? De heer Bilder van het CDA is daar ook altijd zo voor, dus ik heb hoge verwachtingen van zijn bijdrage straks.

Deze herindeling is ook bijzonder, omdat Rozenburg een deelgemeente wordt van Rotterdam. Ambtenaren houden een vergelijkbare positie. De begroting van Rozenburg bleef na de herindeling nagenoeg hetzelfde. Uit het investeringsfonds Rotterdam worden extra investeringen gedaan in Rozenburg. Maar ik heb begrepen dat dat fonds wordt gevuld met de spaarcenten van Rozenburg. Zo ben je natuurlijk jezelf aan het sponsoren. Worden er nu wel of niet extra investeringen gedaan? Of is het geld voor Rozenburg hetzelfde geld als wat eerst op de spaarrekening van Rozenburg stond? De staatssecretaris zegt: “Over een periode van vier jaar zullen de lokale lasten geleidelijk worden verhoogd naar het Rotterdamse niveau.” Hoeveel zullen de inwoners van Rozenburg dan extra gaan betalen?

De mensen van Rozenburg worden voor de gek gehouden. Dat kunnen we niet laten gebeuren. De SP eist alsnog een referendum. Wij zullen dan ook hartschijnlijk tegen deze herindeling stemmen. De staatssecretaris moet het voorstel terugnemen, en met een voorstel komen waarin wel recht is gedaan aan een democratische belofte aan de mensen. En er komen nog heel veel herindelingen aan. Ik heb hier eerder een voorstel gedaan om bij elke herindeling in ieder geval het volk te raadplegen. Waarom? Het gaat niet alleen om wegen, om huizen, om zorg of om welzijn, het gaat om de lokale democratie, die je mensen niet kunt afpakken. Raadsleden zijn er om uit naam van de bevolking te besturen. Maar als die lokale democratie wordt opgeheven, is het niet meer dan logisch dat mensen daarin het laatste zegje hebben. Deze herindeling gaat van de baan, het wetsvoorstel gaat terug en het wordt opnieuw gedaan, zodat het wel fatsoenlijk en democratisch is. Maar wij kunnen wij voor de toekomst afspreken dat wij het zo in ieder geval niet meer gaan doen, en dat wij bij elke herindeling de bevolking raadplegen? Van hen is namelijk de lokale democratie.

□

De heer **Van der Staaij** (SGP): Voorzitter. In de bijdragen hebben al de nodige kritische tonen doorgeklonken. Dat is begrijpelijk als je de gang van zaken op je in laat werken. Ook de SGP-fractie heeft nogal wat vragen bij dit wetsvoorstel. Het draagvlak is gemeentelijk beperkt. De gemeenteraad heeft met de kleinst mogelijke meerderheid deze keuze gemaakt: er was maar één stem verschil. De bevolking was een referendum beloofd, maar dat is uiteindelijk niet waargemaakt. Wij zijn in het algemeen geen voorstander van referenda, maar ik kan mij voorstellen dat zo'n gang van zaken, waarbij eerst iets toegezegd wordt en vervolgens niet waargemaakt wordt, wel kwaad bloed zet bij een bevolking. Dan blijft de vraag hoe met de gevoelens binnen de gemeente is omgegaan. Wij respecteren de keuze die namens de gemeente door de gemeenteraad wordt gemaakt – die is daarvoor gekozen – maar het blijft teleurstellend dat zo'n ingrijpend besluit, waarbij een zelfstandige gemeente ophoudt te bestaan, met zo'n krappe meerderheid wordt genomen en dat dit ook nog gepaard gaat met een dergelijke gang van zaken rond zo'n referendum. Dit geeft een wat onaangenaam gevoel bij deze wetsbehandeling. Daarbij vraag je je af hoe zorgvuldig het proces is geweest omdat gedeputeerde staten de dag na de besluitvorming in de gemeenteraad al een besluit hebben genomen over die herindeling. Is er de tijd genomen om te kijken naar draagvlak, relevante alternatieven en dergelijke? Is er in dit geval niet sprake van een zeer sterke druk vanuit de provincie die een rol heeft gespeeld?

Wat dat betreft zijn er nog wel de nodige vragen of deze herindeling getuigt van noodzakelijkheid en zorgvuldigheid. Bovendien wordt uit de stukken niet helder welke problemen er in Rozenburg precies opgelost worden. Er is immers geen sprake van een financieel tekort, terwijl er andersom nu wel gesproken wordt over een geleidelijke verhoging van de lokale lasten naar het Rotterdamse niveau. De staatssecretaris spreekt over het tekortschietende tactische vermogen van de gemeente Rozenburg op het terrein van jeugdbeleid en de voorbereiding van de invoering van de Wabo. Is er nu inderdaad een duidelijk verschil met wat in andere gemeenten aan de orde is? Zijn die al wel volop bezig met invoering? Die problemen rondom veiligheid waren toch juist opgelost? Hoe zit dat nu precies?

Wij wachten met grote belangstelling het antwoord van de staatssecretaris af op de vragen die ook vanmiddag weer door de Kamer zijn gesteld. Nog een opmerking over de datum: zoals in de reactie op onze schriftelijke vragen is aangegeven, is het niet eerder voorgekomen dat de gemeente niet per 1 januari herindeelt, maar in de loop van het jaar. Is het nu echt nodig om ineens van de bekende regels voor herindeling af te wijken? De argumenten hiervoor vinden wij niet allemaal even solide. Onlangs hebben wij nog heel wat herindelingen behandeld die in inwoneraantal ook een substantieel deel betreffen van onze bevolking. Waarom zou de uitslag van die verkiezingen belangrijker of minder belangrijk zijn dan die van Rotterdam? Ook die betreft toch inwoners van Nederland in ook soms grote gemeenten? Bovendien zijn er aan het eind van het jaar in heel wat gemeenten herindelingsverkiezingen. Er

ontstaan toch geen bestuurlijke drama's als deze volgens de normale procedure zouden verlopen?

De heer **Brinkman** (PVV): Ik ken de heer Van der Staaij als een goed jurist, zeker op het terrein van het staats- en bestuursrecht. Hoe ziet hij de werkwijze van de gemeenteraad aangaande het beloofde referendum in het kader van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, met name met betrekking tot de vertrouwensregel? De bevolking van de gemeente had erop mogen vertrouwen dat zij een referendum zou krijgen op het moment dat die belofte was gedaan. Ik denk dat het in strijd is met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur dat twee maanden later diezelfde gemeenteraad volledig terugkomt op zijn belofte.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Ik zie het in dit geval meer in politieke dan in juridische zin. Als men niet beantwoordt aan de verwachtingen die men eerst heeft gewekt, levert dat schade op. Juridisch bekeken komt er bij het vertrouwensbeginsel nog een voorwaarde. Men kan met succes een beroep bij de rechter doen op het vertrouwensbeginsel als men zegt: ik mocht erop vertrouwen en daarom heb ik dit of dit gedaan. Bijvoorbeeld: ik mocht erop vertrouwen dat ik een bouwvergunning zou krijgen, daarom heb ik dat hokje neergezet, de vergunning ging ineens niet door en ik heb duidelijke schade opgelopen omdat ik in dat vertrouwen heb gehandeld. Dat is nu in juridische zin niet aan de orde. Ik vind het het sterkste om het politiek te beoordelen en te zeggen: dit is een heel teleurstellende gang van zaken.

De heer **Brinkman** (PVV): Dat weten wij natuurlijk niet. Mensen kunnen inderdaad acties hebben ondernomen op grond van het vertrouwen dat er een referendum zou komen, waardoor er nagenoeg de zekerheid was dat de samenvoeging niet zou doorgaan. Zouden er mensen kunnen zijn die daar inderdaad van uitgegaan zijn en vervolgens met een terechte schadeclaim bij de gemeente Rozenburg aankomen?

De heer **Van der Staaij** (SGP): Dat lijkt mij juridisch moeilijk hard te maken.

Nogmaals, het blijft een teleurstellende gang van zaken. Ik zeg er wel eerlijk bij dat ook de SGP-fractie worstelt met dit soort afwegingen. Aan de ene kant constateren wij dat het allemaal niet goed loopt, maar aan de andere kant moeten wij vaststellen dat de meerderheid van de gemeenteraad gesproken heeft. Als wij de autonomie van de gemeente serieus nemen, moeten wij niet alleen een "nee", maar ook een "ja" serieus nemen. Dat is de werkelijkheid waar wij ook in dit geval mee te maken hebben.

Ik heb al een opmerking gemaakt over de datum. Is het niet wat vreemd – laat ik het maar op die manier samenvatten – dat hiermee aan de wensen van Rotterdam wordt tegemoetgekomen? Schept dit geen precedent voor andere gemeenten, die misschien eveneens zullen zeggen dat zij af willen van de normale regels die in de Wet algemene regels herindeling gesteld zijn?

□

De heer **Bilder** (CDA): Mevrouw de voorzitter. Het

Bilder

voorzittende voorstel heeft de CDA-fractie veel hoofdbreken gekost. Ik spreek daarover met een sterke, misschien zelfs een te sterke betrokkenheid bij de gemeente Rozenburg. Gedurende het afgelopen jaar zijn er veel contacten geweest met de wethouders en de coalitiedragende fracties in deze gemeente. Zij vertegenwoordigen, in tegenstelling tot wat te doen gebruikelijk is, een minderheid in de gemeenteraad. Zij hebben alles op alles gezet om de zelfstandigheid van Rozenburg te behouden. Zij deden dat met volledige inzet en met overtuiging, om daarmee de beste toekomst voor hun gemeente na te jagen. Dat spreekt ons zeer aan. Deze ijver, deze strijdlust verdient navolging.

Gelijktijdig gaf het college uitvoering aan het raadsbesluit om de toekomstige positie van Rozenburg als deelgemeente van Rotterdam te bewerkstelligen. Daar is met voortvarendheid aan gewerkt. En met succes. Rozenburg kan wat Rotterdam betreft een deelgemeente worden, waarbij Rotterdam tevens uitspreekt de toekomstvisie van de huidige gemeente Rozenburg onverkort te willen uitvoeren. Voor het college van Rozenburg heb ik heel veel respect. Over de bestuurskracht van een gemeente met een dergelijk college hoef je geen twijfel te hebben.

De raad van de gemeente Rozenburg heeft in de afgelopen periode getwijfeld, gewikt en gewogen, opnieuw gewikt en gewogen, en met een minimale meerderheid besloten niet als zelfstandige gemeente verder te gaan. De manier waarop dat gegaan is, verdient geen schoonheidsprijs. Daarover heeft de staatssecretaris geschreven en daarover hebben de collega's vandaag ook gesproken.

Naar onze mening is met de bevolking niet altijd zorgvuldig omgesprongen. Eerst is er gepeild. Uit die peiling bleek dat een kleine meerderheid voor het behoud van de zelfstandigheid was. Daarna werd besloten – dat was eind mei 2008 – tot het houden van een referendum, omdat 740 inwoners van de gemeente daar om vroegen. Vervolgens werd zes weken later het besluit tot het houden van een referendum weer ingetrokken door dezelfde gemeenteraad.

De heer **Brinkman** (PVV): Ik wil graag van collega Bilder weten hoe hij in de behandeling van dit soort samenvoegingen de bestuurlijke draagkracht ziet. Ik weet dat de CDA-fractie daar erg kritisch op is, niet op het verlengen van de bestuurlijke draagkracht, maar op de wijze waarop die tot stand is gekomen. Vindt de CDA-fractie dat die draagkracht er überhaupt is en of die ook aanwezig is bij alle gemeenten die daarbij betrokken zijn? Ook wil ik graag van de heer Bilder weten hoe wij volgens hem over dit onderwerp moeten debatteren. Hebben wij het daarbij alleen maar over de vraag of de bestuurlijke draagkracht er wel of niet is? Of hebben wij het er ook over hoe die tot stand komt? Ik heb al eerder gezegd dat wat de gemeenteraad gedaan heeft, gewoon in strijd is met een algemeen beginsel van behoorlijk bestuur, namelijk het vertrouwensbeginsel. Het vertrouwensbeginsel is volgens mij een van de meest essentiële beginselen die in een democratie zouden moeten heersen. Ik ontvang daar graag een helder antwoord op.

De heer **Bilder** (CDA): Ik wil daar ook graag een helder antwoord op geven en niet alleen u, maar ook de burgers van Rozenburg die hier zo erg bij betrokken zijn, duidelijkheid verschaffen. Er is een ding waar u en ik het

volstrekt met elkaar over eens zijn en dat is dat bij herindelingen initiatieven van onderaf moeten komen. Er is ook iets waarover wij het met elkaar oneens zijn, namelijk hoe je dat "van onderaf" definieert. Voor u en voor de heer Van Raak moet vooral het draagvlak onder de bevolking gepeild. U bent daarom ook principieel voorstander van het houden van een referendum. Dat hebt u een- en andermaal uitgesproken. Een motie hierover is hier ook in stemming geweest, maar die heeft het niet gehaald. Voor ons geldt echter – dat delen wij met enkele andere partijen in de Kamer – dat als het gaat om de vraag wat een gemeente wil, primair de gemeenteraad de vertolker is van datgene wat een gemeente wil. Dat heeft iets te maken met onze opvatting over hoe het zou moeten in de vertegenwoordigende, de representatieve democratie. Je zou ervan uit moeten gaan dat burgers hun vertrouwen in het bestuur van hun gemeente of welke ander vertegenwoordigend lichaam voor de periode van de zittingsduur van het lichaam dat gekozen wordt schenken aan die vertegenwoordigers en dat die vertegenwoordigers vervolgens naar beste kunnen, ook via het tot zich nemen van alle benodigde informatie, keuzes maken. Zo zou het wat ons betreft moeten werken. Als wij kijken naar wat hier gebeurd is dan is vandaag verschillende malen de term "geen schoonheidsprijs" naar voren gekomen en dat is wat ons betreft wat licht uitgedrukt. Ik sluit mij daar dan ook van harte bij aan. Dat geeft inderdaad geen gemakkelijk gevoel. Als het gaat om de uiteindelijke oordeelsvorming sta ik hier ook niet met een gemakkelijk gevoel. Het is een vrij principiële keuze die het CDA altijd heeft gemaakt als het gaat om de vraag: hoe bepaal je nu wat een gemeente wil? In die principiële keuze is voor ons dat wat de gemeenteraad vindt van doorslaggevend betekenis.

Dan nog even over dat draagvlak in de gemeenteraad. Er is verschillende malen gezegd dat het gaat om een minimale meerderheid, maar in deze Kamer zijn 76 stemmen genoeg zijn om een voorstel aangenomen te krijgen. Dat is toch ook een minimale meerderheid, maar dat doet geen afbreuk aan het feit dat hier een voorstel is aangenomen of verworpen. In de nog tamelijk korte periode dat ik in deze Kamer zit, heb ik al verschillende keren meegemaakt dat wij op het ene moment een besluit over een voorstel namen en later – als de aanwezigheid van mensen er wat anders uit zag – soms met een hoofdelijke stemming een zaak nog even opnieuw aan de orde lieten komen om vervolgens tot een andere uitslag te komen. Ook daarin moeten wij ons als Kamer toch niet al te ver verheffen boven het niveau van een gemeenteraad van Rozenburg.

De heer **Brinkman** (PVV): Ik voel mij niet aangesproken. Ik ben het met u eens dat een meerderheid een meerderheid is. Ook met die hoofdelijke stemming hebt u helemaal gelijk. Overigens kwam het de laatste keer dat het gebeurd is en er inderdaad omdat mensen er niet waren een motie toch is verworpen, omdat het CDA toen die hoofdelijke stemming aanvraag. Daar hebt u dus profijt van gehad. Maar afgezien daarvan, u legt in uw betoog een gevoel neer dat u de burger belangrijk vindt, maar in uw uiteindelijke politieke keuze maakt u dezelfde formalistische keuze als de VVD, dus gewoon: is de gemeenteraad voor of tegen? Daarmee is ook voor het CDA het verhaaltje uit!

Bilder

De heer **Bilder** (CDA): In dit verband vind ik de term "formalistische keuze" niet juist. Wij hebben de keuze na rijp beraad gemaakt en het is veel eerder een principiële keuze dan een formalistische. Het gaat erom hoe je aankijkt tegen de representatieve democratie, maar daar kom ik straks nog wel op terug.

De heer **Van Raak** (SP): De SP is bij herindelingen inderdaad voor een referendum, het CDA niet. Dat respecteer ik. Het CDA in Rozenburg was niet voor deze herindeling, het CDA in de Tweede Kamer waarschijnlijk wel en dat respecteer ik ook. Dat kan allemaal in Nederland. U zegt terecht dat je het oordeel van de gemeenteraad serieus moet nemen omdat die toch gekozen is door de bevolking en het vertrouwen van de bevolking heeft. Maar als je met dat criterium naar Rozenburg kijkt, dan kunt u toch niet volhouden dat dit vertrouwen er ook is? Er is een referendum beloofd en dat schetst een nieuwe situatie, of je nu voor of tegen referenda bent. Er is een referendum beloofd. Er is gezegd: wij gaan onze bevolking raadplegen. Anderhalve maand later wordt die belofte echter ingetrokken. Dan kan je toch niet meer spreken over "vertrouwen in de gemeenteraad"? Er is dan toch in de procedure gerommeld en wij kunnen hierdoor toch niet meer verder met dit voorstel?

De heer **Bilder** (CDA): Het is wat mij betreft ook de vraag of een uitspraak van een raad moet worden gekwalificeerd als een belofte. Als u het hebt over "belofte" geeft u het een andere lading. Een raad doet een uitspraak en die raad kan op een later moment natuurlijk andere keuzes maken. U gebruikt daarbij de uitdrukking dat een belofte wordt gebroken. Andere woordvoerders en de staatssecretaris in haar schriftelijke reactie hebben het over "het niet verdienen van een schoonheidsprijs". Daarbij gaat het over hetzelfde. Uw kwalificaties zijn evenwel scherper dan de onze.

Ik wil nog wel iets zeggen naar aanleiding van uw opmerking dat het CDA dan wel ik persoonlijk voor deze herindeling is respectievelijk ben. Ik denk echter dat u het niet zo moet uitleggen. Hierbij gaat het erom dat wij, alles afwegend, nagaan of er voldoende argumenten zijn om ergens tegen te kunnen zijn. Het gaat dus om die afweging. Het gaat er niet om dat wij vinden dat dit zou moeten gebeuren. Wij zijn op zich ook helemaal geen voorstander van grootschaligheid en van verdere opschaling. Wij zijn verder terughoudend, als het gaat om het fenomeen herindeling.

Wij hebben echter ook nadrukkelijk uitgesproken dat herindelingen van onderop moeten komen, dus dat het aan gemeenten zelf is om te bepalen wat zij willen. Dat heeft niets te maken met een waardeoordeel over de gemaakte keuze.

De heer **Van Raak** (SP): Het gaat hierbij niet om een kleine beslissing die je zo maar terugdraait; het gaat hierbij om de democratie. Ik weet dat daar in de regering opmerkelijk mee wordt omgegaan. Eerst hadden wij een referendum over de Europese grondwet en vervolgens, toen diezelfde grondwet er was, mochten de mensen niet weer stemmen. Dat was het einde van het vertrouwen in de Europese democratie! Datzelfde hebben wij nu gezien in Rozenburg. Natuurlijk is het een belofte, wanneer volksvertegenwoordigers zeggen: wij vragen aan de bevolking wat die ervan vindt. Nogmaals, het gaat hierbij

om de democratie, niet om het bouwen van twee huizen. Inderdaad gaat het om de democratie. Die is van de mensen! Dat is in Europa zo en in Rozenburg. Natuurlijk is dat een belofte. Als aan de bevolking een referendum wordt beloofd en als gezegd wordt dat de democratie van de bevolking is, maar als vervolgens wordt opgemerkt dat dit geen belofte is, vind ik dat volksverlakerij.

De heer **Bilder** (CDA): Ik ben geen woordvoerder voor Europese aangelegenheden, maar als ik dat wel was, zou ik goed weten wat ik zou moeten zeggen, wanneer de SP een volgende keer weer over een referendum daaromtrent begint. Uiteindelijk heeft de Kamer daar een- en andermaal uitspraken over gedaan. Het is met name uw partij die elke keer probeert om de Kamer te laten terugkomen op een eerder gedane uitspraak. Als u vindt dat de raad van Rozenburg inconsistent is en u bent consequent in uw redenering, zou uw partij voor eens en voor altijd moeten zwijgen over een referendum over Europa. Immers, in feite moet u bepleiten dat wij hier in deze Tweede Kamer, blijkbaar omdat wij ons zo hoog achten, het goede voorbeeld geven van consistent gedrag. Dat gebeurt niet; wij kijken namelijk iedere keer of er mogelijkheden zijn om iets waarover al lang een besluit is genomen, opnieuw ter discussie te brengen. Dat gebeurt hier en dat gebeurt elders. En dat is democratie.

De **voorzitter**: Wilt u een persoonlijk feit maken?

De heer **Van Raak** (SP): Dat is het verschil tussen de SP en het CDA. Een persoonlijk feit, jazerker! Zelfs een democratisch feit!

Een verschil tussen de SP en het CDA is dat voor u de democratie voor de bestuurders is. Voor ons is democratie van de mensen. Natuurlijk, als je mensen inspraak belooft en daarbij zegt dat het om de democratie van Rozenburg gaat en dat de mensen uit Rozenburg daarover gaan, ben je als volksvertegenwoordiger niet goed bij je hoofd, wanneer je dat besluit terugdraait. Laat ik dat maar eens zeggen. Ja, ik pleit ervoor – en ik hoop dat ik daarvoor de steun van de heer Bilder krijg – om het niet terug te sturen naar de gemeenteraad en gewoon een referendum in Rozenburg te organiseren, wat eerder is beloofd! Ik wil het gedraai van de gemeenteraad dus opheffen door het even door te draaien.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Raak, wilt u ietsje zachter spreken? Het woord is aan de heer Bilder.

De heer **Bilder** (CDA): Er zijn twee dingen. Allereerst hebt u een paar keer gezegd dat het hierbij gaat om het in handen leggen van de democratie bij de bestuurders. Ik wijs erop dat de gemeenteraad van Rozenburg net als wij hier, niet uit bestuurders bestaat, maar uit volksvertegenwoordigers. Onder het laatste woord wil ik ook een dikke streep zetten. Zij worden namelijk geacht het volk, de bewoners van de gemeente waarvan zij het "parlement" vormen, te vertegenwoordigen.

Het andere voorstel, namelijk dat de Tweede Kamer aan de gemeente zou moeten opleggen om een referendum te houden, gaat ook wel heel ver. Dan zouden wij immers met hetzelfde gemak, als wij hier zo gemakkelijk over gemeenteraden zouden kunnen heen

Bilder

walsen, in een volgende situatie aan een gemeente die een herindeling niet wenst, kunnen opleggen dat die herindeling er toch moet komen. Ik ben van mening dat wij de gemeenteraden de ruimte moeten laten om op basis van hun verantwoordelijkheid een keuze te maken. Ik heb vertrouwen in het functioneren van de democratie. In dit kader past het niet om in Den Haag te roepen dat een gemeenteraad een fout heeft gemaakt en daartegen op te treden. Naar mijn stellige overtuiging staan wij niet boven welke gemeenteraad dan ook. Wij hebben hooguit een afweging te maken over een dossier dat al eerder in een andere bestuurslaag aan de orde is geweest.

Ik zal mijn betoog vervolgen. Veel van wat ik wilde zeggen, heb ik al gezegd en als ik haper, ligt het daaraan. Ik wil beginnen met de opmerking dat er onder de bevolking van Rozenburg veel onvrede bestaat en met name over het feit dat het referendum niet is doorgegaan. Diegenen die met mij op 25 mei jongstleden op Rozenburg waren, is dat ook opgevallen. Toen is ook gebleken dat het raadsbesluit nimmer is gepubliceerd en dat er geen mogelijkheid is geweest om daartegen beroep aan te tekenen. Recent is dit wel gebeurd, maar dat is laat, eigenlijk te laat.

In de gemeente Rozenburg wordt al geruime tijd nagedacht over de eigen toekomst. Van de vier opties die er eerst lagen, vielen er twee af, te weten het samengaan met Maassluis, omdat daarvoor op Rozenburg te weinig draagvlak bestond, en samenwerken met de gemeenten op Voorne-Putten, omdat daarvoor bij die gemeenten onvoldoende draagvlak bestond. Van de twee overgebleven opties, namelijk geheel zelfstandig blijven en verdergaan als deelgemeente van de Rotterdam, zou er, zo hebben wij verschillende keren vernomen, een op voorhand zijn afgewezen door de commissaris van de Koningin, namelijk het zelfstandig blijven. Het past niet dat de commissaris van de Koningin op voorhand opties afwijst, zeker als het gaat om de optie zelfstandig verdergaan. Over de rol van de provincie in zo'n proces is al veel gezegd en gevraagd, maar ik hoop dat de staatssecretaris klip-en-klaar wil zeggen dat het niet past dat een commissaris van de Koningin op voorhand wegen sluit.

De CDA-fractie is van mening dat een gemeenteraad namens de gemeente spreekt. Ik heb daar al veel over gezegd. Mijn fractie is geen voorstander van een referendum omdat zij staat voor de representatieve democratie. De consequentie van deze stellingname is dat zij de stem van de gemeenteraad van doorslaggevende betekenis acht als de toekomst van de gemeente aan de orde is. Dit is wel eens gemakkelijker geweest dan nu, maar waar blijven wij als een gemeenteraad niet meer geacht wordt namens de gemeente te spreken? Welke legitimiteit hebben andere besluiten van een gemeenteraad dan nog? Bij verkiezingen worden burgers geacht hun vertrouwen voor een bepaalde periode te geven aan de volksvertegenwoordigers die vervolgens worden geacht naar eer en geweten uitvoering te geven aan de taken waarvoor zij zijn gesteld. Zij worden geacht zich daarbij van alle mogelijke informatie te voorzien die soms dieper gaat en verstrekkender is dan de burger ter beschikking staat. Op basis van deze informatie moet dan een keuze worden gemaakt waarbij steeds in het belang van de burger en in de geest van de kiezer wordt gehandeld.

Als wij aan de burgers vragen hun vertrouwen te stellen in de gekozenen, zijn wij daar zelf ook aan

gehouden. Het past de Kamer dan niet om in de plaats van de gekozen lokale volksvertegenwoordigers te treden. Mijn fractie meent in die lijn te moeten opereren en zo vervult zij die rol, soms vol overgave en soms met gemengde gevoelens.

Ik heb al veel gezegd over Rozenburg. Dat moet ook omdat dit voorstel voor de gemeente Rozenburg en haar inwoners de meest verstrekkende gevolgen heeft. Toch wil ik ook iets zeggen over de rol van de gemeente Rotterdam. Bij herindelingsvoorstellen is het meestal de grote gemeente die vraagt om een kleinere gemeente erbij om ambities of taakstellingen te kunnen realiseren. Hier is dit niet het geval. Rotterdam heeft zich terughoudend opgesteld, is bereid tot het toevoegen van Rozenburg en is bereid om Rozenburg perspectief te bieden op het behoud van de eigen identiteit door het verlenen van de status van deelgemeente. Deze dienstbare houding van de gemeente Rotterdam valt te prijzen. Rotterdam kan hierin vele andere grote gemeenten tot voorbeeld worden gesteld: niet een grote gemeente die wil heersen en opslokken, maar een die wil dienen en faciliteren.

Voor ons is wel van belang om te weten welke garanties bestaan voor het behoud van de status van deelgemeente, ook op langere termijn. Ik sluit mij in die zin aan bij de vragen en suggesties van collega Heijnen. Ook wij hechten er ten zeerste aan dat hierover duidelijkheid wordt verschaft en, zo mogelijk, garanties worden gegeven.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

□

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Voorzitter. Ik zal zo veel mogelijk vragen proberen te behandelen in mijn algemene beantwoording. Een paar vragen zal ik specifiek beantwoorden.

Vandaag behandelt de Kamer het wetsvoorstel tot gemeentelijke herindeling van de gemeenten Rotterdam en Rozenburg. Beide gemeenten zijn overeengekomen dat Rozenburg na toevoeging aan Rotterdam een zelfstandige deelgemeente zal vormen.

Vragen over de bestuurlijke toekomst van een gemeente zijn nooit eenvoudig te beantwoorden. Gemeentelijke herindeling mag nooit een doel op zich zijn. Dat geldt ook voor deze herindeling. Herindeling behoort een middel te zijn om goede voorwaarden te scheppen voor het wegnemen dan wel oplossen van bestuurlijke belemmeringen en voor de vorming van een nieuwe, bestuurskrachtige gemeente die nu en in de toekomst is berekend op haar taken. Ook in de discussie over Rozenburg is dit nadrukkelijk aan de orde gekomen.

Voor- en nadelen van diverse oplossingen zijn door middel van extern onderzoek in kaart gebracht en op basis hiervan is de gemeente tot een keuze gekomen. Deze keuze is pas definitief gemaakt nadat met de fusiepartner Rotterdam gesprekken zijn gevoerd over de toekomst van Rozenburg na de herindeling.

Dat een herindelingsadvies niet lichtvaardig wordt vastgesteld, blijkt ook wel uit het besluitvormingstraject van de gemeente Rozenburg, waarbij slechts een krappe raadsmeerderheid voorstander van het voorstel is. Zoals hier al is gezegd, blijft een meerderheid echter een meerderheid.

Bijleveld-Schouten

In Rozenburg is een stevige dialoog met inwoners gevoerd over de bestuurlijke toekomst. Uit een peiling tijdens goedbezochte bewonersavonden bleken de opties zelfstandigheid en deelgemeente van Rotterdam beide ongeveer even goed te scoren, met een lichte voorkeur voor zelfstandigheid.

Tijdens de hoorzitting die de Kamer heeft georganiseerd in het gebied bleek ook de nodige onrust te bestaan over de wijze waarop de gemeenteraad is omgegaan met het verzoek tot het houden van een referendum. Ik heb in de schriftelijke beantwoording al aangegeven dat de procedure die daar is gevolgd geen schoonheidsprijs verdient; laat hierover geen misverstand bestaan.

Alles afwegende, heeft de gemeenteraad in meerderheid het besluit genomen tot het vaststellen van een herindelingsadvies. De gemeenteraad van Rozenburg heeft hiermee zelfbewust en weloverwogen een richting bepaald voor de eigen bestuurlijke toekomst. De gemeente Rotterdam heeft zich tijdens dit proces open opgesteld. Ondanks de verschillen in gemeentegrootte zijn beide buurgemeenten met elkaar omgegaan zoals het hoort. Ook tijdens de gesprekken die ik met de gemeenten heb gevoerd, heb ik dat zo ondervonden. Zij zijn als gelijkwaardige bestuurlijke partners in gesprek gegaan.

De procedure waarmee het herindelingsproces tot stand is gekomen, heb ik getoetst aan de Wet algemene regels herindeling, het coalitieakkoord en aan het Beleidskader Gemeentelijke Herindeling. De heer Heijnen sprak daar ook al over. Na indiening van het voorstel is het vernieuwde beleidskader gemeentelijke herindeling door het kabinet vastgesteld. Wij hebben hier onlangs nog over gesproken naar aanleiding van het verslag van het algemeen overleg. Het voorliggende voorstel ligt inderdaad in lijn met het vernieuwde beleidskader.

Het uitgangspunt is dat de gemeenten als eerste aan zet zijn om de bestuurskracht daar waar nodig te versterken. Na zorgvuldige afweging hebben de gemeenteraden van Rotterdam en Rozenburg op 19 februari en 5 maart 2009 het herindelingsadvies vastgesteld. De gedeputeerde staten van Zuid-Holland hebben op 6 maart 2009 een positieve zienswijze gegeven op het herindelingsadvies. De heer Van der Staaij vroeg nog waarom dat zo snel ging. Dat is mede op mijn verzoek gebeurd. Men is er voortdurend bij betrokken geweest. Als wij dit voorstel op de ingangsdatum wilden realiseren, dan moest het in dit tempo worden behandeld. Ik ben de Kamer dan ook dankbaar dat het onderwerp, ondanks de drukke agenda, voor vandaag is geagendeerd. Ook de beide gemeenteraden wilden deze snelheid en ik vind het een positief punt dat het college van gedeputeerde staten omgekeerd heeft meegewerkt aan een verzoek dat door de gemeenten is gedaan. De snelheid is niet opgelegd, maar de vraag kwam vanuit de gemeenten. Zo is het gegaan.

Voor dit herindelingsvoorstel bestaat daarmee een breed bestuurlijk draagvlak. De discussie over de bestuurlijke toekomst van Rozenburg is gestart na de bestuurskrachtmeting in 2007 en is samengevoegd met de discussie over de Toekomstvisie Rozenburg. De inwoners van Rozenburg zijn hierover geïnformeerd en hebben tijdens bewonersavonden inspraakmomenten in de gemeenteraad gehad. Bovendien heeft het maatschappelijk debat bijgedragen aan de toekomstvisie en de discussie over de bestuurlijke toekomst. In dit traject

is de gemeenteraad tot de conclusie gekomen dat Rozenburg niet over de bestuurskracht beschikt om de toekomstvisie zelfstandig te kunnen vormgeven.

Met de toevoeging aan de gemeente Rotterdam verwacht Rozenburg wel over voldoende bestuurskracht en financiële middelen te kunnen beschikken om de toekomstvisie te kunnen realiseren, mede door de nieuwe status als deelgemeente. Ik kom straks terug op de specifieke vragen van de heren Heijnen en Bilder.

Ook de gedeputeerde staten van Zuid-Holland verwachten dat de herindeling het benodigde positieve effect zal hebben op de bestuurskracht. Zij beoordelen de gekozen bestuursvorm tevens als duurzaam, vanuit de opgaven die zijn verwoord in de Toekomstvisie Rozenburg. Gedeputeerde staten van Zuid-Holland geven in hun zienswijze op het herindelingsadvies tevens aan dat de bestuurlijke samenhang in de regio door de herindeling aanmerkelijk verbetert. Gedeputeerde staten achten de herindeling vanuit veiligheidsredenen van groot belang en doelen daarbij ook op de verbeterde bestuurlijke aansturing van de rampen- en crisisbeheersing die na herindeling ontstaat. De Toekomstvisie Rozenburg zal na de herindeling een integraal onderdeel uitmaken van de stadsvisie van Rotterdam en wordt onverkort uitgevoerd. Dat is ook daadwerkelijk toegezegd door Rotterdam. De nieuwe gemeente kent daarmee een adequate interne samenhang. De gemeente Rotterdam kent inderdaad diverse deelgemeenten, elk met een eigen karakter. Het deelgemeentebeleid geeft daarmee een bestuurlijke inbedding aan de eigenheid van de verschillende kernen.

In het voorstel wordt gebruikgemaakt van de figuur van de gemeentelijke toevoeging. Deze figuur wordt bij uitzondering toegepast.

De heer **Van Raak** (SP): De PvdA zegt dat dit niet de schoonheidsprijs verdient, het CDA en de staatssecretaris zeggen dat ook. Wij zeggen dit allemaal. Wat beoordelen wij hier vandaag? Wij beoordelen het proces. De staatssecretaris zegt dat de regeltjes niet zijn overtreden. Maar zij zegt ook dat dit geen schoonheidsprijs verdient. Dus wij beoordelen blijkbaar ook hoe het bestuur met de bevolking is omgegaan. Want dit verdient geen schoonheidsprijs. De bevolking heeft kunnen mee babbelen maar niet kunnen meebeslissen, zoals wel was beloofd. Dat moeten wij toch ook beoordelen?

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Nee, dat beoordelen wij niet. Dat beoordelen de kiezers van Rozenburg in Rozenburg, en dat beoordeelt de gemeenteraad van Rozenburg uiteindelijk zelf. Wat wij beoordelen, is de zorgvuldigheid van het proces. Het is precies zoals de heer Van Beek zei: het is een bestuurlijke beoordeling die wij hier maken. Wij beoordelen de zorgvuldigheid van het proces. Het voorstel is zorgvuldig tot stand gekomen en is getoetst aan het Beleidskader Gemeentelijke Herindeling. Het voldoet daaraan en ook aan alle andere geldende criteria.

Dan kunt u, net als de heer Brinkman, vragen of ik dit voorstel niet moet terugnemen. De heer Brinkman zegt dat het hem niet kan schelen of het voorstel voldoet aan alle criteria, maar dat hij gewoon een onvoldoende geeft aan de gemeenteraad van Rozenburg. U steunt dat. Maar deze herindeling – dat is echt uniek, daarin had de heer Van Beek gelijk – is tot stand gekomen op basis van een initiatief vanuit de betrokken gemeenteraden. Er is

Bijleveld-Schouten

gewoon een meerderheid. Niet het college, maar de gemeenteraad heeft het initiatief genomen. Dat is een unieke situatie. Waar u omgekeerd altijd zegt dat de gemeenteraad het voor het zeggen heeft als een gemeenteraad nee zegt, is het heel merkwaardig dat een gemeenteraad die ja zegt het dan opeens niet voor het zeggen heeft.

Het herindelingsadvies is daarna voorzien van een positieve zienswijze van gedeputeerde staten. Dat is ook prima volgens de procedure. Er ligt een heel sterke inhoudelijke onderbouwing ten grondslag aan het voorstel. De gemeenteraad van Rozenburg is op basis van een zorgvuldige redenering tot het oordeel gekomen dat het voorstel in het belang is van de inwoners. Dat is democratie. Daar wordt die afweging gemaakt. Net zoals wij dat hier voor landelijke onderwerpen doen, doet men het daar voor de eigen onderwerpen. Ik heb u net ook aangegeven dat het nodig was voor de uitvoering van de Toekomstvisie Rozenburg.

Ik zie dan ook geen enkele reden om dit voorstel terug te nemen. Er is gewoon een meerderheid voor. Wij toetsen het bestuurlijk draagvlak. Daarover verschillen de heer Van Raak en ik van mening, maar ik ben het helemaal eens met de heer Bilder dat wij niet toetsen hoe de gemeenteraad zelf met zijn inwoners is omgegaan maar dat wij toetsen of er een bestuurlijk draagvlak is. Wel wordt de gemeenteraad gevraagd – dat heb ik ook in het herindelingskader nog eens aangescherpt – om in zijn oordeel het maatschappelijk draagvlak onder de bevolking te betrekken. Dat is bij deze herindeling gebeurd, samen met het traject toekomstvisie. Tijdens de terinzagelegging, ook van het herindelingsontwerp – ik heb het ook schriftelijk beargumenteerd maar het is hier vandaag over tafel gekomen – is daaraan aandacht besteed. Dus de gemeenteraad heeft aandacht besteed aan het maatschappelijk draagvlak. Er zijn in formele zin geen fouten gemaakt in deze procedure. De raadsmeerderheid is tot het oordeel gekomen dat deze herindeling moet. Dat is zoals het in elkaar zit.

De heer **Van Raak** (SP): Zo zit het in elkaar. Ik snap er helemaal niets meer van, en wel hierom. Aan de ene kant legt de staatssecretaris met erg veel woorden uit waarom er geen enkele regel is overtreden; alles is precies volgens de regeltjes gegaan. Aan de andere kant zegt zij, net als de fracties van de PvdA en het CDA, dat het geen schoonheidsprijs verdient. Waarom verdient het dan geen schoonheidsprijs, als aan alle regeltjes is voldaan? Ook de staatssecretaris voelt aan dat er iets niet goed zit, dat er onfatsoenlijk met de bevolking is omgegaan. Daarom zegt zij dat het geen schoonheidsprijs verdient. Waarom verdient deze herindeling geen schoonheidsprijs? Is de staatssecretaris het met mij eens dat een herindeling in ieder geval fatsoenlijk moet gebeuren? Je hoeft dit niet eens in een regel op te schrijven, je hoort altijd fatsoenlijk te zijn. De gemeenteraad is in dit geval natuurlijk niet fatsoenlijk geweest.

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Ik heb niet gezegd dat het herindelingsvoorstel geen schoonheidsprijs verdient of dat het onderdeel van het referendum geen schoonheidsprijs verdient. De heer Van Raak moet mij wel correct citeren. Wij zijn het erover eens dat een ander geen schoonheidsprijs verdient. Echter, het is aan de gemeenteraad en niet aan ons om dat te beoordelen. Het herindelingsvoorstel voldoet echter aan alle eisen die

wij hebben te beoordelen, zo zit het in elkaar. Men moet niet woorden van mij gaan koppelen aan dingen waar ik ze zelf niet aan gekoppeld heb. Wat fatsoenlijke omgangsvormen zijn, is ter beoordeling aan de gemeenteraad, net als in de Kamer wordt beoordeeld hoe wij met elkaar omgaan.

De heer **Brinkman** (PVV): Ik heb de staatssecretaris twee dingen horen zeggen die gekleurd zijn door iemand die dit wetsvoorstel omarmt en wil laten doorgaan. Ik begrijp de uitspraken dus, maar ze kloppen niet. Ik heb de staatssecretaris horen zeggen dat het wetsvoorstel binnen de gemeenteraad van Rozenburg een breed draagvlak heeft. Dat is dus niet zo. Het gaat om de kleinst mogelijke meerderheid. Weliswaar een meerderheid, maar wel de kleinst mogelijke heeft uiteindelijk besloten om dit te doen. Ik zou zeggen dat er een draagvlak bestaat. De staatssecretaris zei niet of het een bestuurlijk draagvlak betrof, maar ik neem aan dat zij dat ermee bedoelt. Daarnaast zegt zij dat het wetsvoorstel uiteindelijk weloverwogen tot stand is gekomen. Wat is er weloverwogen aan om op een bepaald moment de burgers te beloven dat er een referendum komt om vervolgens zes weken later alles weer terug te draaien na ettelijke gesprekken met de commissaris van de Koningin en te zeggen: jammer van het referendum, maar het gaat nu even niet door? De staatssecretaris zegt zelf dat wij gaan spreken over de procedure; terecht. Wij moeten met ons allen kijken naar de vraag hoe de procedure tot stand is gekomen. Wat is er weloverwogen aan om een referendum aan te kondigen en deze later weer in te trekken? Dat is toch totaal niet weloverwogen?

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Ik geloof niet dat deze vraag erg verschilt van de vraag van de heer Van Raak. Wij toetsen de procedure op basis waarvan het herindelingsadvies tot stand is gekomen. Ik toets dit aan de Wet algemene regels herindeling, het coalitieakkoord en het Beleidskader gemeentelijke herindeling. Daaraan voldoet de procedure helemaal. De heer Brinkman zal tot dezelfde conclusie komen. Wij toetsen niet hoe de gemeenteraad met zijn inwoners omgaat. De gemeenteraad moet hierin zelf een afweging maken. Dit dient binnen de lokale democratie plaats te vinden. Ik ben even nagegaan of ik gesproken heb over een breed draagvlak. Als dat zo is, dan was dat niet de bedoeling. Ik heb gezegd: een meerderheid is een meerderheid. Ik zelfs gezegd dat sprake was van een kleine meerderheid en hierbij opgemerkt: maar een meerderheid is een meerderheid. Zoals men weet, heb ik dat ook gedaan naar aanleiding van het referendum op de Antillen. In dit geval gaat het dus om een meerderheid. De heer Bilder zei terecht dat 76 zetels in de Kamer ook genoeg is.

De heer **Brinkman** (PVV): Ik ben blij dat de staatssecretaris het woord "breed" terugneemt. De termen "breed draagvlak" en "weloverwogen" zijn specifiek afkomstig van iemand die het wetsvoorstel omarmt. Hiermee kleurt de staatssecretaris het wel in. Zij is niet ingegaan op de term "weloverwogen". Je kunt toch niet zeggen dat de gemeenteraad dit wetsvoorstel wel overwogen heeft? Men heeft dat niet gedaan, anders had men een zes weken eerder aangekondigd voorstel om een referendum te houden niet ingetrokken. Wat doet dit met de burger van Rozenburg? Hij heeft moeten vertrouwen op een bepaalde belofte die gedaan is. Zes weken later trekt

Bijleveld-Schouten

men deze belofte echter ineens in. Dan heb je toch geen vertrouwen in de overheid?

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Over het referendum heb ik al het nodige gezegd. Mijns inziens verdient dit geen schoonheidsprijs. Volgens mij zijn wij het hierover in de Kamer wel eens. Ik wil er nog wel aan toevoegen dat ik dat zelf in een vorig leven waarschijnlijk anders zou hebben gedaan. Dat is echter niet wat wij hier beoordeelde. Wel beoordeel ik hoe de gang is geweest van het tot stand komen van dit herindelingsvoorstel en het herindelingsadvies. Dat is wel degelijk weloverwogen gedaan, maar met een meerderheid in de raad die niet ook de collegepartijen ondersteunde. Dit is een situatie die heel anders is dan bij andere voorstellen.

Ik kom toe aan een aantal bijzondere aspecten van dit wetsvoorstel. Dit sluit aan bij datgene waarmee ik net eindigde in reactie op de interruptie. In het voorstel wordt gebruikgemaakt van de figuur van de gemeentelijke toevoeging. Daarover werd een aantal vragen gesteld. Deze figuur wordt echt bij uitzondering toegepast. De eerste maal dat deze figuur is toegepast is, voor zover ik het kan overzien, in het voorstel tot de toevoeging van een deel van de gemeente Meerlo-Wanssum aan de gemeente Venray dat onlangs door de Kamer is aangenomen. Toepassing van deze figuur is alleen functioneel in gevallen waarin er sprake is van een herindeling tussen partners van zeer ongelijke grootte. In die gevallen verloopt het integratieproces van de beide bestuurlijke eenheden soepeler en met minder bestuurlijke lasten; ik denk dat het goed is om dat laatste hier op te merken. Voor de inwoners van de betrokken gemeente maakt dit geen verschil en evenmin voor de positie van de betrokken gemeente in het herindelingsproces. Of er nu sprake is van een samenvoeging of van een toevoeging, de te nemen processtappen en zorgvuldigheidsvereisten zijn dezelfde.

Een ander aspect van dit wetsvoorstel is de afwijkende datum van de herindeling, waarover ook de heer Van der Staaij sprak. In afwijking van de Wet algemene regels herindeling valt die datum op 18 maart 2010. Op die manier kunnen de herindelingsverkiezingen plaatsvinden op dezelfde dag als de reguliere gemeenteraadsverkiezingen, namelijk op 3 maart. De gemeenten hebben mij hierom uitdrukkelijk verzocht. Toepassing van deze uitzondering gebeurt inderdaad voor het eerst. Ik ga de effecten hiervan goed volgen, mede om lessen te kunnen trekken over de precieze effecten voor de herindelende gemeente.

Ik ga nog kort in op enkele aspecten die niet in algemene zin aan de orde zijn geweest. De heer Heijnen, gesteund door de heer Bilder, vroeg of ik meer waarborgen kan geven voor de afzonderlijke positie van Rozenburg als deelgemeente. Zo heb ik zijn vraag opgevat. Hij vroeg mij om daarover ook bestuurlijk overleg te voeren. Dat zeg ik toe: ik zal bestuurlijk overleg voeren over bijvoorbeeld het instellen van een bestuurscommissie. Dat laatste noemde de heer Heijnen als voorbeeld. Ik zal dit voorbeeld nog eens bekijken. Ik ken het fenomeen natuurlijk wel, maar ik zal nog bekijken of dat hierbij eveneens geëigend is. Ik zal daarvoor mijn uiterste best doen, want ik ben het met de heer Heijnen eens dat dit belangrijk is, ook voor de inwoners van Rozenburg. Het blijft echter een bevoegdheid van de gemeente. Dat heeft de heer Heijnen ook niet ontkend.

Wel kun je daarover, zo zeg ik mede in de richting van de heer Bilder, soms langjarige afspraken met elkaar maken.

Net zo heb ik over de financiën een afspraak gemaakt. De gemeente Rozenburg verkeerde in de uitzonderlijke situatie dat ze op grond van artikel 12 een extra bijdrage heeft gekregen, en deze mag blijven. Hierover heb ik een afspraak gemaakt met de gemeenten Rozenburg en Rotterdam, teneinde de startpositie voor Rozenburg als deelgemeente zo goed mogelijk te houden. Daarvoor heb ik al met hen om de tafel gezeten.

Het instellen van bestuurscommissies volgens artikel 83 Gemeentewet is een bevoegdheid van de gemeenteraad. Je zou dus in eerste instantie kunnen denken dat dit geen extra waarborg vormt ten opzichte van het stelsel van deelgemeenten, maar ik wil nog wel eens bekijken of dit niet nog zekerder kan worden gesteld. Ik ga dat doen. Wel lijkt het me goed om te zeggen dat ik zelf geen reden heb om te twijfelen over de afspraken die Rozenburg met Rotterdam heeft gemaakt over de positie van Rozenburg als deelgemeente alsmede over de financiële positie van Rozenburg. Ik heb daarover ook zelf gesprekken gevoerd. Ik had het idee dat dit ook niet de argumentatie van de heer Heijnen was. Ik zal zijn punt opnemen.

De heer **Heijnen** (PvdA): Dan heb ik waarschijnlijk geen tweede termijn nodig; vandaar dat ik nu even een interruptie pleeg. Waar het mij om gaat is niet de bestuurscommissie in plaats van het stadsdeel. Het gaat mij hierom: indien onverhoopt ooit door een meerderheid in de Rotterdamse raad zou worden besloten om te stoppen met de stadsdelen, zou daarvoor voor Rozenburg een constructie met een bestuurscommissie in de plaats moeten komen. Daarover vallen volgens mij afspraken te maken. Als de staatssecretaris bereid is om dat te gaan doen, ben ik gerustgesteld. Ik zie dat ze knikt. Als ze nou ook nog "ja" in de camera zegt, dan hoef ik vanavond om tien uur geen motie in te dienen.

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Die motie kan de heer Heijnen gewoon tijdens dit debat indienen. Maar als dat niet nodig is, is dat beter. Ik zal het inderdaad zo opvatten als de heer Heijnen uiteenzet. Ik heb hem zo begrepen dat het hem ging om het vastleggen van de toekomstbestendigheid van de deelgemeentestructuur voor Rozenburg. Dat werd gesteund door de heer Bilder. Ik zal dit met Rotterdam en Rozenburg bespreken.

Ik vind dat Rotterdam het chic doet. Ik ben het eens met wat de heer Bilder erover zei. Rotterdam zet er op geen enkele manier druk op. De heer Van Beek sprak hier ook over. Op alle punten voert Rotterdam gelijkwaardig en goed het gesprek met Rozenburg. Op zich is dit opmerkelijk, gelet op het verschil in omvang.

De heer Van der Staaij heeft een vraag gesteld over de datum. Deze datum is gekozen op verzoek van de gemeente. Voor Rotterdam heeft dit ermee te maken dat de verkiezingen daar vaak een landelijke uitstraling hebben. Dat zou de heer Brinkman toch als muziek in de oren moeten klinken. Het zou merkwaardig zijn als deze verkiezingen op een ander moment worden gehouden. Ik weet niet of dit de heer Van der Staaij overtuigt, maar het lijkt mij goed om dit te zeggen.

De heer Van der Staaij vroeg ook of de problemen rond de veiligheidssituatie opgelost zijn. Wat de voorbereiding op rampen en crises betreft: als de herindeling doorgaat, is het laatste punt, de verdeling

Bijleveld-Schouten

van de bestuurlijke bevoegdheden, op een goede wijze afgerond. Die hangt daarmee eigenlijk wel samen. Dat heeft te maken met de ligging van de gemeente, midden in het Botlekgebied. Daarover heeft de heer Heijnen volgens mij nog gesproken. Ik heb dit ook in de stukken geschetst. Voor de inwoners van Rozenburg is dit inhoudelijk van belang.

De heer Van Raak, de heer Van der Staij en de heer Bilder hebben verder een vraag gesteld over de commissaris van de Koningin en de rol van de provincie. Ik ben in de beantwoording al vrij uitvoerig ingegaan op de rol van de commissaris van de Koningin, maar wil er nog wel wat over zeggen. De commissaris van de Koningin heeft vanwege de constatering van de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid bij de gemeente Rozenburg de vinger steeds aan de pols gehouden ten aanzien van de verbeteringen voor de veiligheid. Ook heeft hij de gemeente Rozenburg gevraagd om versneld een bestuurskrachtmeting te houden. De gemeente had immers al jaren eerder het voornemen uitgesproken om bestuurskrachtmetingen te houden. Dat werd steeds niet ingevuld. Ik ben een groot voorstander van het houden van bestuurskrachtmetingen, ongeacht de vraag of een gemeente in een herindeling zit. Het is altijd goed om te reflecteren op je eigen functioneren, op alle niveaus. Ook voor de Kamer zou dit goed zijn. Rozenburg kreeg in het bestuurskrachtrapport een onvoldoende voor zijn bestuurskracht. Gedeputeerde staten hebben samen met het gemeentebestuur van Rozenburg een afspraak gemaakt over de vervolgstappen voor de beslissingen over de bestuurlijke toekomst. Vanuit Rozenburg is men toen gestart met het opstellen van de toekomstvisie. Ook is onderzoek gedaan naar een aantal bestuurlijke modellen. Hierbij was de samenwerking een optie.

Wat gedeputeerde staten besloten zouden hebben in het geval dat Rozenburg de afspraken niet zou zijn nagekomen, weet ik niet. Dat is koffiedik kijken. Rozenburg is de afspraken met het college van gedeputeerde staten nu juist wel nagekomen. Mij is niet gebleken dat de CdK op een andere manier dan ik heb geschetst daarop druk heeft gezet. Daarmee heb ik alle vragen volgens mij beantwoord.

□

De heer **Brinkman** (PVV): Voorzitter. Het is een trieste vertoning. Er is sprake van onbehoorlijk bestuur. De burger wordt iets beloofd, die belofte wordt na zes weken weer ingetrokken en wij staan er hier, op twee partijen na, naar te kijken en doen helemaal niets. Ik ben dat ondertussen wel een beetje gewend in deze Kamer, maar ik vind het diep droevig voor de burgers, voor de burgers van Rozenburg, maar ook voor andere burgers die in de toekomst met een gemeentelijke herindeling of samenvoeging te maken krijgen. Kennelijk kunnen wij in de toekomst dit soort wetsvoorstellen echt binnen vijf minuten afvinken. Er zijn drie criteria en deze technocraten vinden het voldoende als we in de stukken kunnen zien of daaraan voldaan is. Laten we dan ook gewoon eerlijk zijn en er hier niet 2,5 uur over debatteren en mensen zand in de ogen strooien door net te doen alsof wij hier heel nette democratie uitoefenen, want dat doen we niet. Wij vinden het goed dat een gemeenteraad de burgers iets beloofd waar het zes weken later, na veel achterkamertjespolitiek, op terugkomt. De heer Van Beek weet hoe dat gaat, al speelt hij de vermoorde onschuld.

Voorzitter, laten we afspreken dat u bij een volgende behandeling van dit soort wetsvoorstellen maximaal tien minuten inplant – dan bespaart u een hoop tijd in de agenda – want dit is gewoon een toneelspel voor de bühne. Dit gaat helemaal nergens meer over.

Voorzitter. Ik heb de motie van collega Van Raak meeondertekend. Daarin wordt de staatssecretaris nogmaals gevraagd om het wetsvoorstel aan te houden en ervoor te zorgen dat de burgers van Rozenburg krijgen wat hun is beloofd, namelijk een referendum.

De heer **Bilder** (CDA): Ik interrumppeer vanwege uw tamelijk diskwalificerende opmerkingen over de wijze waarop de behandeling plaatsvindt en de conclusies die u daaraan verbindt voor volgende behandelingen. U kijkt naar nu en u kijkt vooruit, maar ik vraag u ook, even om te kijken. Er is al gerefereerd aan de eerdere behandeling van Loenen, Breukelen, Abcoude en De Ronde Venen. Ik meen dat hier toen een fundamentele discussie heeft plaatsgevonden. We hoeven op voorhand niet uit te sluiten dat in de toekomst dat soort discussies eveneens zullen plaatsvinden. Er is een verschil tussen uw opvattingen over hoe het moet en de opvattingen van anderen, maar dat rechtvaardigt niet dat u de behandeling wilt afschaffen en het gedrag van andere sprekers als toneelspel kwalificeert. Er is voldoende duidelijk geworden dat ook andere sprekers uitermate serieus met de materie zijn omgegaan. Ze hebben alleen soms een andere keuze gemaakt. Ik zie dus geen relatie tussen uw diskwalificerende opmerkingen over deze vergadering en hetgeen zich hier vandaag heeft voltrokken.

De heer **Brinkman** (PVV): Het is heel eenvoudig. Ik heb gezegd dat als de gemeentelijke herindeling of samenvoeging voldoet aan drie criteria, wij hier kunnen volstaan met het afvinken van de voorwaarden en een behandeling van maximaal tien minuten. Dat is namelijk waar u ook, weliswaar met warme woorden voor de burgers, uiteindelijk op uitkomt. U bent net zo'n formalist als de heer Van Beek. U zegt: wij hebben de regelingen zó afgesproken en daar moeten we ons aan houden. Ik vind dat wij hier, als hoogste orgaan van de vertegenwoordiging van het volk, wel degelijk iets verder mogen gaan dan de regeltjes die we hebben afgesproken en mogen beoordelen hoe behoorlijk het besluit tot stand is gekomen. Dan kom ik tot de conclusie dat het onbehoorlijk tot stand is gekomen. Daar wil ik graag over debatteren. Als dat geen criterium kan zijn, dan houdt het wat mij betreft op. Dan zijn we snel klaar.

De heer **Bilder** (CDA): Het gaat mij slechts om het waardeoordeel over de behandeling die heeft plaatsgevonden. Alle andere aanwezigen hebben zich eveneens in de stukken verdiept en een afweging gemaakt. U noemt het besluit onbehoorlijk. Wij zeggen dat het geen schoonheidsprijs verdient. Daarin zit een verschil. Dat is wat mij betreft geen rechtvaardiging om zulke diskwalificerende opmerkingen te maken.

De heer **Brinkman** (PVV): Ik constateer inderdaad dat u het in andere woorden zegt, maar dat u precies hetzelfde zegt als ik. Ik noem het "onbehoorlijk" en u noemt het op een andere manier niet goed. Wij zijn het inhoudelijk met elkaar eens, maar u houdt vast aan uw regeltjes en ik wil het op de kwaliteit beoordelen.

Brinkman

De heer **Van Beek** (VVD): Ik heb een paar keer op mijn tanden gebeten, maar ik kom nu toch maar naar voren, want dit kan zo niet. Iedereen mag vinden wat hij zelf vindt en heeft alle vrijheid om dat zelf te uiten. Ik moet de heer Brinkman toch teleurstellen, want hij loopt de kans dat ik het bij volgende wetsvoorstellen nodig vind om daarover plenair een debat te voeren en daar de tijd voor uit te trekken.

Ik blijf erbij dat als wij een wet vaststellen waarin wij regels vaststellen, dit een stuk rechtszekerheid geeft aan de bevolking en aan bestuurders over hoe spelregels in elkaar zitten. Als het onze taak is om die spelregels te toetsen, wens ik niet als formalist afgeschilderd te worden, maar als iemand die datgene doet wat de wetgever zelf heeft voorgeschreven. Ik doe dat heel consciëntieus.

De heer **Brinkman** (PVV): Ja, u doet dat inderdaad zeer consciëntieus, namelijk met de regels in de hand. U kijkt echter niet verder dan uw neus lang is. Dat vind ik jammer. Helaas.

De heer **Van Raak** (SP): Voorzitter. De bevolking van Rozenburg is geschokt door zijn eigen volksvertegenwoordigers. Dat doet mij pijn en het doet ook pijn dat het ernaar uitziet dat deze Kamer die herindeling laat doorgaan. Ik kan het bijna niet geloven en ga straks een motie indienen om dat te voorkomen.

Wij houden in Nederland in de lokale democratie mensen voor de gek. Waarom vind ik dat zo erg? Ik vind het sowieso erg om mensen voor de gek te houden, maar ik vind het vooral erg omdat die lokale democratie niet van ons is. Die is niet van de staatssecretaris en niet van de Tweede Kamer, maar ze is uiteindelijk blijkbaar ook niet van de gemeenteraad van Rozenburg. De lokale democratie zou uiteindelijk wel van de mensen in Rozenburg moeten zijn. Zij zijn voor de gek gehouden. Hun lokale democratie is afgepakt. Waarom? Eerst is namelijk een referendum beloofd en zes weken later is die belofte weer ingetrokken. Zo ga je niet met een democratie om. Daarom stel ik nogmaals de vraag aan de staatssecretaris: wat is er in die zes weken gebeurd? Dit is de beste manier om het wantrouwen van de mensen tegen de lokale democratie te organiseren. Dat doet mij pijn. Ik hoop ook niet dat dit doorgaat.

Wat heeft de commissaris van de Koningin in die zes weken uitgespookt? Heeft hij gezegd: als jullie er niet uitkomen – wat jullie willen mag er in ieder geval niet uitkomen – en als jullie niet een beetje die kant op gaan, doet de provincie het zelf? Misschien ging het niet zoals in Limburg waar ze gewoon zeggen dat je geen geld meer krijgt, maar hoe is hier op een andere manier gedreigd? Dat wil ik weten. Wij moeten hier het proces beoordelen. Wat was de rol van de commissaris van de Koningin? Dat is heel belangrijk, maar ik heb er geen antwoord op gekregen. Welk probleem gaat deze herindeling oplossen dat niet via nauwere samenwerking met omliggende gemeenten had kunnen worden opgelost?

De staatssecretaris zegt dat er een stevige dialoog is geweest met de bevolking. Daar denkt de bevolking heel anders over. Ja, ze mochten mee babbelen, maar niet beslissen, terwijl dat was beloofd. De staatssecretaris zegt dat het geen schoonheidsprijs verdient. Dat moet

dan toch consequenties hebben? Of kijken wij hier alleen maar naar de formele regels en mogen wij mensen op hun ziel trappen? Het gaat toch door. Op zo'n manier ben ik het wel met de heer Brinkman eens. Op deze manier wil ik niet beoordelen of een herindeling goed of slecht is. Ik wil ook beoordelen of het fatsoenlijk en democratisch is gegaan. De staatssecretaris zegt dat wij niet toetsen hoe de gemeenteraad omgaat met de burgers. De SP doet dat wel en daarom heb ik samen met de heer Brinkman de volgende motie gemaakt.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

verzoekt de regering, de behandeling van de herindeling van de gemeenten Rotterdam en Rozenburg aan te houden en eerst tegemoet te komen aan de belofte om een referendum te houden in Rozenburg,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Van Raak en Brinkman. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 6 (31916).

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Voorzitter. Ik heb niet zo veel toe voegen aan hetgeen ik in eerste termijn heb gezegd. Ik neem wel afstand van de kwalificaties van zowel de heer Brinkman als de heer Van Raak over volksvertegenwoordigers in een bepaalde gemeente. Ik vind het niet gepast dat op deze wijze over hen wordt gesproken. Zij maken om hun moverende redenen een afweging. Het is hun goed recht om een afweging te maken op basis van wat zij willen. Er is een meerderheidsafweging gemaakt en dat is geen onbehoorlijk bestuur. De heren Brinkman en Van Raak kunnen er van alles van vinden, maar in juridische zin is gewoon een evenwichtige afweging gemaakt op gemeentelijk niveau. Over het punt van het schofferen moet op gemeentelijk niveau worden geoordeeld, maar de afweging is naar eer en geweten gemaakt. Er is sprake van een raadsmeerderheid, wat "lokale autonomie" heet. Het gaat hierbij om een vertegenwoordigende democratie.

De heer **Brinkman** (PVV): Nu snap ik er echt helemaal niets meer van! Ik had even enigszins de illusie dat de staatssecretaris het in eerste termijn een beetje begon te begrijpen. Nadat ik haar in eerste termijn op een bepaald punt had geïnterrumpeerd, nam zij een deel van haar woorden terug, maar nu zegt zij het weer. Zij stelt dat het een weloverwogen besluit is en geen onbehoorlijk bestuur. Men heeft de bevolking een referendum beloofd. Daar kan de Rozenburgse bevolking op vertrouwen. Wanneer de gemeentelijke vertegenwoordiging, de gemeenteraad, de bevolking belooft een referendum te houden, mag zij daar toch op vertrouwen? Het is in strijd met het vertrouwensbeginsel als de mening zes weken later 180 graden draait. In Nederland betekent dit bestuurlijk gezien dat het onbehoorlijk bestuur is, niet

Bijleveld-Schouten

meer en niet minder. Ik heb geen kwalificaties over individuele gemeenteraadsleden of Kamerleden uitgesproken; dat zal ik niet snel doen. Ik vind dit echter onbehoorlijk bestuur. Het kan gewoon niet anders dan dat de staatssecretaris het met mij eens is.

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Het is helder: ik ben het hierover niet eens met de heer Brinkman. Hij haalt voortdurend het referendum en het herindelingsvoorstel door elkaar. Over het referendum heb ik gezegd dat de gang van zaken niet de schoonheidsprijs verdient. Ik spreek nu echter over het herindelingsvoorstel en het herindelingsadvies. De heer Brinkman haalt deze zaken voortdurend door elkaar en koppelt alles aan elkaar. Hij zegt dat dit onbehoorlijk is afgewogen. Ik heb beargumenteerd dat het besluit over het herindelingsadvies wel degelijk weloverwogen is genomen. Er is daarover fatsoenlijk contact geweest. De heer Brinkman moet deze zaken niet door elkaar halen. Over het referendum heb ik gezegd dat ik het zelf niet zo zou hebben gedaan, ook niet in een vorig leven. De gang van zaken verdient de schoonheidsprijs niet. Dat zegt echter niets over de uiteindelijk gemaakte afweging over het voorliggende advies en het herindelingsvoorstel.

De heer **Brinkman** (PVV): Wij behandelen het wetsvoorstel. De staatssecretaris haalt zelf aan dat de gang van zaken rondom het referendum niet de schoonheidsprijs verdient.

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Maar het is geen beoordelingscriterium.

De heer **Brinkman** (PVV): Nee, maar zo lust ik er nog wel een paar. De staatssecretaris is het dus eens met mijn conclusie dat wij dit slechts marginaal op een drietal zaken kunnen toetsen. Zij is het dan ook met mij eens dat wij het gewoon in tien minuten af kunnen ronden als deze drie kwalificaties allemaal kloppen.

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Ik weet niet of dat zo is.

De heer **Brinkman** (PVV): Vooruit, twaalf minuten.

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Ik ben het er wel mee eens dat de rol van de wetgever op landelijk niveau een marginale procestoets is. In verband met het herindelingskader hebben wij daarover gesproken. De heer Brinkman wil deze rol uitbreiden. Deze rol ligt in eerste instantie bij de gemeenten; het gaat van onderop. De provincie heeft een bevoegdheid in het kader van de Wet AHRI. Het Rijk doet slechts een procesmatige toets. Zo is het nu eenmaal. De Kamer wil dat om verschillende redenen en in verschillende omstandigheden oprekken: de een bij een ja, de ander bij een nee et cetera. Ik kan daarover nog hele debatten met de Kamer voeren, maar zo is het nu eenmaal al jarenlang georganiseerd in Nederland.

De heer **Van Raak** (SP): Ik ben wel een volksvertegenwoordiger en bepaal dus zelf hoe ik wetten beoordeel.

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Dat is uw recht.

De heer **Van Raak** (SP): De gemeenteraad van Rozen-

burg staat het helemaal vrij om een referendum te organiseren. De gemeenteraad van Rozenburg staat het helemaal vrij om geen referendum te organiseren. Als de gemeenteraad van Rozenburg een referendum organiseert en om wat voor duistere reden dan ook zes weken later besluit om geen referendum te organiseren, noem ik dat schofferen van de bevolking. Dan noem ik dat onfatsoenlijk. Dan zeg ik dat dit proces niet goed is gegaan. Deze herindeling moet terug.

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Ik noem dat: niet de schoonheidsprijs verdienen. Aan alle andere eisen is voldaan, zoals u wel hebt begrepen. Er is ook wel degelijk veel aandacht besteed, zo heb ik ook schriftelijk beargumenteerd, aan contact met de bevolking, ook in de afgelopen tijd. Ik ben het er volstrekt niet mee eens dat dit wetsvoorstel terug moet. Het voldoet aan alle criteria die zijn afgesproken.

Ik zal meteen maar de motie erbij nemen. Ik wil de motie ontraden. "Verzoekt de regering de behandeling van de herindeling van de gemeenten Rotterdam en Rozenburg aan te houden en eerst tegemoet te komen aan de belofte om een referendum te houden in Rozenburg". Zoals men weet, ben ik in het algemeen geen voorstander van een referendum, waar dan ook. Ik ben wel voor het goed erbij betrekken van inwoners. Ik heb dat al indertijd al geantwoord, toen de heer Brinkman zijn motie over referenda bij herindelingsvoorstellen wilde indienen. Het zal geen verrassing zijn dat ik deze motie ontraad.

Volgens mij heb ik alle vragen van de heer Van Raak beantwoord.

Over de rol van de CdK heb ik ook wat gezegd in mijn eerste termijn. Ik heb aangegeven hoe de CdK in eerste instantie is omgegaan met de veiligheidsvraag, hoe het college van GS en de CdK daarna de vinger aan de pols hebben gehouden. Mij is verder van geen enkele druk van de commissaris in dit traject gebleken.

Dat is zoals de feiten zijn. Verder hebben gedeputeerde staten en de verantwoordelijk gedeputeerde gepoogd, steeds zo zorgvuldig mogelijk met de beide gemeentebesturen om te gaan. Dat was ook de reden van de snelheid in het traject, in het kader van het verzoek dat de gemeenten hebben gedaan om zich te richten op 18 maart 2010.

De heer **Brinkman** (PVV): Een klein vraagje aan de staatssecretaris. Hoe heeft zij de druk van de CdK onderzocht? Heeft zij het aan hem gevraagd? Ik kan mij voorstellen dat hij dan zegt: nee, dat heb ik helemaal niet gedaan. Zo gaat dat natuurlijk. Hoe heeft zij dat onderzocht? Heeft zij meer mensen geconsulteerd?

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: U kunt ervan op aan dat wij nooit één persoon vragen, mijnheer Brinkman. Dat weet u wel.

De heer **Brinkman** (PVV): Even concreet. Hoe precies hebt u dat gedaan? Wie hebt u daarin nog meer betrokken?

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Als ik hier zeg dat het mij niet is gebleken, heb ik geen enkele behoefte om aan te geven hoe ik dat verder heb nagevraagd.

Bijleveld-Schouten

De heer **Brinkman** (PVV): Dit lijkt mij meer dan duidelijk. Dank u wel.

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Helemaal niet. Er is gewoon met iedereen over gesproken, ook met het college van GS zelf. Dat heb ik in eerste termijn al aangegeven. Als u keurig had geluisterd ... Ik heb ook met het college van GS gesproken. Ik heb zelf met de gemeente gesproken. Ik heb ook aangegeven dat ik op verzoek van de beide gemeenten met de burgemeesters en het college om tafel heb gezeten om naar de procedure te kijken. Ik wijs daar wel op. Ik hoef niets uit gesprekken die ik voer, ter voorbereiding van een wetsvoorstel, aan u te vertellen. Ik heb heel zorgvuldig gekeken naar de procedure. Ik heb ook heel zorgvuldig gekeken naar de snelheid. Ik hoop dat u dit punt op zijn minst wilt wegnemen. Ik heb meer mensen daarover gesproken.

De heer **Van Raak** (SP): Ik ben hier wel ingehuurd om de staatssecretaris te controleren.

De **voorzitter**: U bent niet ingehuurd. Dat zou ik als ik u was, niet zo brengen.

De heer **Van Raak** (SP): Zes weken. Wat is er in die zes weken gebeurd, waarin de gemeenteraad van Rozenburg ja zei tegen een referendum en vervolgens nee? Wat is er in die zes weken gebeurd? Dat wil ik weten. Stuur even een brief naar de Tweede Kamer. Tegelijkertijd kunnen wij dan de wet aanhouden en hier spreken over zaken die ertoe doen.

Staatssecretaris **Bijleveld-Schouten**: Dit is weer het punt van het referendum. Dat is een zaak waar de gemeenteraad zelf over gaat. Het is geen toets die wij hoeven op te nemen in het kader van de criteria. Ik heb dus geen enkele behoefte om daarover een brief te sturen.

Volgens mij heb ik verder alle vragen beantwoord.

De **voorzitter**: Volgens mij ook.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: De stemming over de motie en het wetsvoorstel zal plaatsvinden bij de eindstemming.

De vergadering wordt van 15.34 uur tot 16.00 uur geschorst.

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van een algemeen overleg op 16 juni 2009 over **mensenrechten-beleid**.

De **voorzitter**: Dames en heren! Wij hanteren het kerstregime. U weet wat dit inhoudt. De minister weet het inmiddels ook.

De heer **Van Bommel** (SP): Voorzitter. 25 juni jongstleden zond Netwerk een rapportage uit waarin documenten werden getoond met betrekking tot de door Nederlandse militairen in 1947 aangerichte massamoord

in het plaatsje Rawagede in Indonesië. Uit de documenten blijkt dat direct daarop, in 1948, is besloten dat de daarbij betrokken militairen niet zouden worden vervolgd. Nederland heeft altijd volgehouden dat niet kon worden vervolgd, omdat die oorlogsmisdaden verjaard zouden zijn. Daarover gaat de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat in de politionele acties door sommige Nederlandse militairen ernstige schendingen van de mensenrechten onder de bevolking van Indonesië zijn gepleegd, zoals in december 1947 in het dorp Rawagede op Java;

constaterende dat de Commissie van Goede Diensten van de Verenigde Naties in 1948 heeft geoordeeld dat de massamoord in Rawagede "opzettelijk en meedogenloos" was;

tevens constaterende dat op basis van recent vrijgekomen documenten niet alleen blijkt dat Nederlandse militaire en politieke autoriteiten in 1948 op hoogte waren van het oorlogsmisdrijf in Rawagede, maar toen ook besloten de verantwoordelijke commandant van vervolging vrij te stellen;

van mening dat deze handelwijze uit het oogpunt van respectering van het internationaal recht zoals dat toen gold en het huidige Nederlandse mensenrechtenbeleid te betreuren valt;

verzoekt de regering, excuses aan te bieden voor het niet vervolgen van de verantwoordelijke militaire commandant van de massamoord in Rawagede,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Van Bommel en Van Dam. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.
Zij krijgt nr. 28 (31263).

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik dien de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de regering, blijkens de kabinetsvisie NTC's en handelsbeleid, belastingmaatregelen, subsidies en andere stimuleringsmaatregelen als mogelijkheden ziet voor het stimuleren van duurzaam geproduceerde producten;